

**HOE KUNNEN DE ZONDEN VAN GODS VOLK ALS PAARLEN GEHECHT
WORDEN AAN DE KROON DER VERDIENSTEN VAN CHRISTUS?**

Een antwoord op een vraag van een vriend uit Canada,
toegelicht door een korte verhandeling over enkele wegen,
die God met Zijn Volk pleegt te houden

door

PLEUN KLEIN
te Rotterdam

(1869-1949)

met een voorwoord van
Ds. W. H. BLAAK
te
Sint-Philipsland.

1ste uitgave:
Drij. Uitg. Mouthaan
Bleskensgraaf
1938

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

Pleun Kleijn (1869-1949)

Geliefde Lezer,

De schrijver van dit werkje heeft mij verzocht het boekje, dat door zijn lage prijs voor ieder die lust gevoelt het te lezen, te bekomen is, met enkele woorden bij u in te leiden. Mijn wil daartoe was groter dan mijn bekwaamheid. Een vriend heeft de kopie ten mijnen huize voorgelezen en ik heb daarbij mogen luisteren met weerklank in mijn ziel. Want wat hier geschreven is mag gegrond heten op elke stand van het inwendige leven en de beleving der kinderen Gods.

Een opmerking die de schrijver gedaan werd naar aanleiding van een uitdrukking in een van zijn vorige geschriften, wordt hier op grond van Gods Woord weerlegd. Het is mijn wens, dat allen, die dit boekje ter hand nemen zullen krijgen op te zien tot de grote Uitlegger, Die ons de heilgeheimen kan ontsluiten; om geleerd en onderwezen te worden, opdat het die vrucht moge afwerpen die hoger opleidt dan de schrijver, die ook als leerling daarin is onderwezen, *om met de moeden een woord ter rechter tijd te mogen spreken.*

Dat elk lezer waardig geacht moge worden in te leven, wat het 42e vers van het 4^e hoofdstuk van het Heilig Evangelie naar de beschrijving van Johannes zegt: *En zij zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil; want wijzelven hebben Hem gehoord, en weten dat Deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld.*

Dit is de wens van

Ds. W. H. BLAAK.

St. Philipsland, 1 Juli 1938.

Aan de Weduwe Van de Berg en Kinderen!

Wij hebben Uw groetenis ontvangen in de brief van C. de Vries en hieruit uw tegenwoordige gang van leven vernomen voor de tijd en ook de verstandhouding tussen God en uw ziel voor de eeuwigheid.

Wij lezen, dat het dengenen, die zalig mogen worden, vergund wordt hiermede in de tijd werkzaam te worden en er voor hen een tijd der minne bestaat. De Heilige Geest werkt dan in hen de genade der bekering, daarin bestaande, *dat zij een hartelijk leedwezen omdragen over de zonde, waarmede zij de Heere zo schrikkelijk vertoornd hebben.* Dit is uitsluitend het werk van de Heilige Geest, Die daartoe van de Vader en de Zoon uitgaat, om hen te zijner tijd de genade van de vergeving der zonden te schenken. En dit begint met de strijd van binnen en van buiten tot aan het einde van het leven.

Waar de Heilige Geest in de geestelijk dode zondaar inkomt, om hem uit zijn geestelijken loodslap op te wekken en hem geestelijk doet zien in welke verstandhouding hij verkeerd tot God zijn Schepper en Weldoener, die hem goed en recht geschapen heeft, komt hij onder een heilige schaamte en verlegenheid. Omdat dit zien des geloofs hem leert, dat God, zijn Schepper, is blijven staan op de plaats, waarin Hij ons goed en recht geschapen heeft, doch dat wij ons moed- en vrijwillig uit die plaats uitgezondigd hebben. Dit werkt schaamte, droefheid en zielenmart over de zonde, en hieronder krijgt hij de zonde te mijnen¹ en God vrij te verklaren, waarin de wederbarende genade uitgeleefd wordt in het bewenen van de zonde om, bij de verdere lering des Geestes- te gaan verstaan, dat er geen enkele *onbeweende* zonde vergeven wordt.

Dit werkt een gehele verandering in hem, namelijk een vernieuwing des Geestes over de gehele mens, omdat hij uit God, of uit de Geest geboren wordt. Hetwelk ook wel genoemd wordt een nieuw geestelijk grondbeginsel, gewrocht door de Heilige Geest in ons, waarin Gods deugdenbeeld weder een hoofdbestaan krijgt in de voorheen geestelijk dode zondaar, die daarin de wording van de nieuwe mens des geestes deelachtig wordt en de verloren eigenschappen van het beeld Gods hebbelijk² hersteld krijgt.

Voorheen heersten in hem de drie hoofdgangen van de zonde, die het gehele menswezen bezig houden van zijn kindsheid af tot in zijn ouderdom toe, bestaande in de *begeerlijkheid der ogen, de grootsheid des levens en de vriendschap der wereld*, waaronder de gehele mens gevangen en verkocht ligt. Hij heeft geen ander denken, spreken of besluiten. En waar op deze aarde gij de mens vindt, vindt ge hem in deze gestalte, omdat hij van nature aards, zondig en duivels is geworden en die vruchten der zonde worden nu voor hem, door de Godvrezende droefheid over de zonde, tot ijdelheid en kwellingen des geestes en geven hem een in- en uitwendige strijd tegen dezelve.

Terecht heeft Maarten Luther ervan gezegd, *geen grotere schat gevonden te hebben dan droefheid over zijn eigen zonden.* Terwijl mr. Th. Watson zegt: *als God een mens bekeert, dat zal de kat en de hond het gewaar worden*, omdat de hoofdheerschappij van zijn

¹ Toe-eigenen, erkennen

² iets wat men heeft in beginsel

vijandig eigen ik, eer en aanzien tegenover God en Zijn naaste hierdoor verbroken wordt. Zodat hierin bij hem ook alles anders wordt dan voorheen toen hij in zijn onbewuste staat leefde.

Dit zijn de vruchten des Geestes, die geoefend worden onder de zaligmakende kennis Gods en de zaligmakende kennis der zonde, die gelijk een aanvang nemen, waardoor de mens zijn doodsvruchten gaat beleven onder het *eerste verbond*,³ waarin God ons goed en recht gemaakt heeft, doch hetwelk wij hebben verbroken, waardoor wij het eeuwige leven, verbonden als een belofte aan de gehoorzaamheid, hebben verloren en de zonde als onze erfenis in de plaats gekregen hebben, welke ons de hemel voor eeuwig heeft gesloten.

En nu liggen er nog vele tegenbedenkingen in die gelovig geworden zondaar, die bij hem opkomen tijdens de worstelingen, welke hij onder die doodsvruchten heeft te voeren, omdat dit gepaard gaat met vele gebreken, die hieronder plaats vinden. Wanneer God de spiegel der wet voor zijn verlichte zielsogen komt open te leggen, en hem daarin zijn beeld komt te tonen en Zijn geopenbaarde wil onder de geestelijke wet en een geestelijk levendig gemaakte consciëntie, werkt dit in die ziel de belijdenis, dat hij Gods Majesteit, Heiligheid en Rechtvaardigheid heeft geschonden en komt de ziel in die heilige schaamte en leedwezen en boetvaardigheid over haar eigen zonden. Temeer, omdat de deugden die de zondaar heeft geschonden, zulk een onbegrensde waardij hebben gekregen, omdat het beeld Gods in die levend gemaakte consciëntie is in- en overgedrukt. Hieronder worden de vruchten van Gods lankmoedigheid, verdraagzaamheid en goedertierenheid zó groot, dat God hem niet in de verdoemenis heeft willen werpen. En dit werkt in hem de vrucht van bekering en wedergeboorte.

Er valt nu ook in de eerste kennis een toeneming waar te nemen, waarin de eerste gestalte meer geoefend wordt onder de ontdekkingen en ontblotingen van het missen van het beeld Gods en de natuur en het karakter van de zonden.

Bij de eerste ontdekking liep de overtuiging meer over *de straf en schuld der zonde*, dat God de zonde wegens de deugden Zijner Majesteit, Heiligheid en Rechtvaardigheid niet ongestraft kon laten, zodat openbaar werd: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven staat in het boek der wet om dat te doen". De ziel kwam toen tot de keuze om Gode te gaan dienen in gehoorzaamheid onder een mishagen van de zonde, onder een gevoel en besef, waarin hij de zonde gemijnd, de wet verhoogd en daaruit Gode gerechtvaardigd⁴ heeft in Zijn deugden.

Om echter onder de betrachtingen God te dienen naar de wet, groter zondaar te worden onder de overtuigende genade, die over de schuld en de straf gaat, en dat de wet hieronder toorn werkt, zijn voor de Sioniet nog onbekende gangen en die liggen zeer diep. Uit ongeoeffendheid is hij gereed om van de vruchten der bekering en bewening van de zonde, *waar de wedergeboorte uit voortgevloeid is*, zijn zaligmakers te maken en wordt het onbewust zijn oogmerk door zijn betrachtingen het eeuwige leven te verkrijgen.

Men leest in Job 1:1 *Er was een man in het land Uz; zijn naam was Job, en dezelve man was oprecht en vroom en God vrezende en wijkend van het kwaad.* (zie verder het 8^e

³ De wet, als een werkverbond

⁴ God rechtvaardig erkennen

vers.). Heeft er één in Gods Woord een diepe proefweg moeten doorstaan, om te gaan beleven, dat hij met de gezegende *vruchten des geloofs* niet rechtvaardig voor God in de vierschaar voor God bestaan kon, maar dat hij bijna ten einde van zijn beproeving een Borg nodig had, dan was het deze Job. Wat is die Borg voor *de meeste zielen* een verborgen Persoon in de eerste bekering! Ik heb wel eens horen uitdrukken, *dat het plaats maken voor de genade een grotere genade is dan de genade zelf*, in dien zin uitgedrukt, dat de Heilige Geest hem gaat leren verstaan, als hij zijn verloren erfenis weder uit zijn betrachtingen en nieuwe gehoorzaamheid wil weder verkrijgen, hij dan ook de wet weder in alle delen moet voldoen, zonder enige struikeling in gedachten, woorden en werken, daar de wet tot -in het allerbinnenste indringt, ja zelfs de raadsragen des harten oordeelt. Wanneer de ziel zijn dagelijkse gebreken hieronder gewaar wordt, komt hij met zijn gebreken in de betrachtingen onder *de veroordelende kracht van de wet*.

Kon hij hiermede nu maar uitscheiden. Maar nee, nu gaat hij niet om genade bidden⁵ om geholpen te worden, daar is hij nog blind voor, maar om heiligheid van God om de wet te kunnen voldoen en dat God hem nu die heiligheid en die kracht onthoudt om zijn verloren erfenis te herkrijgen, doet hem dagelijks de schuld meerder maken en komt hij onder meerdere veroordeling van de wet in de consciëntie. Hieronder komt zijn *onwil* en zijn *onmacht* voor hem openbaar, terwijl hij onder werken, worstelen, bidden en lamenteren⁶ zo arm gaat worden in gevoel en besef, dat hij nooit meer op kan rijzen voor God om Hem te gehoorzamen, zoals -God hem goed en recht gemaakt heeft, en thans moet hij uit gaan leven, dat de vruchten van bekering en wedergeboorte en bewening van de zonde de schuld en straf niet wegneemt en dat zijn onmacht als voldoening van de schuld hem ook niet helpen kan. Terwijl hij zich nu in het midden van de dood bevindt, is het de gewone weg van de Heiligen Geest om zulk een wanhopige zondaar te leren vragen: *Is er nog een weg, om die welverdiende straf te mogen ontgaan en wederom tot genade te mogen komen?*

En hier komt de Heilige Geest dat middel, of die Weg in zijn beginsel voor de zielsogen open te leggen hetwelk insluit dat er in die zelfde Persoon, Die ons goed en recht gemaakt heeft, en Die wegens Zijn beledigde Majesteit, Heiligheid en Rechtvaardigheid niet anders kan doen dan de zonde tijdelijk en eeuwig te straffen, overeenkomstig Zijn natuur als God, een Weg geopenbaard is, en waarin Hij, ten spijt van al het kwade van de afval van God en al de vrucht, gevolgen van de ontterende zonde, met een Godonterend, vloekwaardig, onheilig, onrein en besmet zondaar weer in gemeenschap kan komen en Zijn verloren beeld in Hem herstellen.

Ons wordt geleerd, dat er een Drie-enig God bestaat, Zich op het hoogste openbarend in de huishouding⁷ en manier van werken in de zaligmakende kennis; waarin de eerste Persoon ons voorkomt als de beginnende oorzaak van alles, wat tot de zaligheid behoort en de tweede Persoon als de verdienende of teweegbrengende oorzaak en de derde Persoon als de werkende oorzaak.

Nu zijn Gode Zijne werken in Hem van eeuwigheid bekend en heeft Hij alle tijden en gelegenheden in Zijn eigen hand gesteld, welke Hij ook op Zijn eigen tijd uit Zijn eigen voornemen en raadsbesluit in de tijd komt uit te werken. Daar kan niets in veranderd

⁵ Genade, met totale uitsluiting van alle menselijke inmengsels

⁶ kermend smeken

⁷ orde in het werk van ieder Goddelijk Persoon

worden en die zijn alle wonderlijk, omdat zij Goddelijk zijn boven alle begrip van Engelen en mensen en kunnen alleen in het Zaligmakende geloofslicht en kennis (en dan nog slechts ten dele) gezien en gekend worden. Smijtegelt zou zeggen: "Een klein zweempje van dezelve".

Dit zaligmakend geloof wordt in Gods Woord uitgedrukt met de woorden: *licht, kennis en kracht*; alle drie mededeelbare eigenschappen Gods. Van Gods eigenschappen zegt vader Brakel, dat ze God Zélf zijn. De ziel nu, aan welke deze eigenschappen worden medegedeeld, kan nu geloven alles, wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft tot kennis der zaligheid, omdat dat *licht* een licht des geestelijken levens is en die *kennis* een kennis des levens is en die *kracht* een kracht des geloofs is, die dit licht en die kennis voor waarheid houdt, wel eens '*een kleine almacht*' genoemd wordt.

Deze drie eigenschappen van het zaligmakend geloof, waardoor de verborgenheid van de kennis ter zaligheid voor onze zielsaandacht gebracht wordt, - en waarbij het geheiligde verstand het ziende vermogen onzer ziel is, en waardoor ons een inleven geschonken wordt, - worden in onze ziel onder drie getuigen beleefd, n.l. *de Heilige Geest, Zijn Woord, en onze geest*. De lering, die door deze kennis wordt verkregen, geeft aan de ziel de ware vrede des gemoeds; waarin de martelaren ook zijn gestorven.

Die kennis tot zaligheid wordt in drie weldaden aan ons bekend gemaakt, bestaande in: *wedergeboorte, rechtvaardigmaking en heiligmaking*, welke in de heerlijkmaking in zijn volkomenheid uitgedrukt wordt, hiernamaals.

- In de wedergeboorte wordt de ziel verlost van de heerschappij der zonde, uit zijn Godsvervreemding en uit zijn geestelijke doodsstaat.
- In de rechtvaardigmaking wordt hij verlost van de vloek en straf over de zonde, waarin de prikkel der zonde, dat is de dood, en de kracht der wet tenietgedaan worden, in de dood van Jezus Christus en uit Zijn opstanding, die hem geschonken wordt in zijn toerekening, waarin hij een volkomen vrede in zijn consciëntie met God krijgt; die alle verstand te boven gaat, welke ook het zegel van de rechtvaardigmaking in zijn consciëntie is, alsof hij nooit zonde gedaan had.
- Door de heiligmaking wordt hij verlost van de smet van het inwonende verderf der zonde. Deze wordt hem geschonken in een trapsgewijze toediening en is in dit leven slechts ten dele.

Groot is het, als men verwaardigd wordt uit die drie weldaden van het verbond -der genade op te klimmen tot de kennis, van dezelve éne Oorzaak en begin, namelijk tot God de Vader als de Eerste Persoon, de Beginner, Oorzaak of Ontwerper, Die uit bewogenheid van Zijn vrijmachtig welbehagen hier een weg kwam te schenken en te verordineren, waarin de zonden als de grootste tegenstelling van Gods deugden en volmaaktheden bestaan, om die in een verbond der genade weder op te lossen en op te luisteren in dien Tweeden Adam, de Heere uit dn hemel; de Zoon van Zijn eeuwig welbehagen in Welke en door Welke Zijn geschonden deugden op een verheven wijze door Zijn grondeloze wijsheid en liefde zijn hersteld.

Gregorius Mees zegt hier zo van in zijn boek: "De drie gouden ketenen der Zaligheid":⁸

⁸ Het citaat komt niet letterlijk voor in het boek van G. Mees, predikant o.a. te Rotterdam. Kleijn heeft enkele uitdrukkingen samengetrokken en met zijn eigen woorden weergegeven.

"Dat daarin de zonde met al haar vruchtgevolgen zal opluisteren de volbrachte, Borgtochtelijk bediening van de Tweeden Adam. In de staat der heerlijkheid zal een Saulus van Tarnen een Stéfanus ontmoeten, in wiens dood hij mede een welgevalen had. Daar zal David een Uria ontmoeten, dien hij omgebracht heeft, Manasse zal daar degenen ontmoeten, welker bloed hij door Jeruzalems straten heeft laten vloeien."

Zou hierin niet begrepen zijn, dat God de Vader *al de zonden* van Zijn uitverkorenen als *parels aan de Kroon van Christus* heeft gehecht, waarin Hij de geschonden deugden Gods op het hoogst heeft willen verheerlijken en de Zijnen heeft willen reinigen en verzoenen van alle vruchten der zonde en Gode een gemeente heeft willen voorstellen zonder vlek of rimpel?

Ja, als men eens in mag dalen in die aanbiddelijke werken van de Borg en Zijn Borgtochtelijke werken onder zulk een wijsheid Gods en des Zoons en des Heiligen Geestes om alles te vervullen, wat van Hem geschreven en gesproken is onder het belovende gedeelte van het verbond der genade, waarin hij de voorwaarden in het verdrag van het verbond der genade op Zich heeft genomen om Gods deugden, geschonden onder het eerste verbond, weder te herstellen en op te luisteren tot de heerlijkheid Gods des Vaders, en waarin ook ingesloten was, dat al de uitverkorenen des Vaders van het begin tot aan het einde van de wereld zouden geschonken worden als een loon op Zijn arbeid in Zijn lijdelijke en dadelijke gerechtigheid.

O, wanhopende zondaar! Zie Hem eens komen op de vervloekte aarde! Van eeuwigheid door de Vader op - voor ons onbegrijpelijke wijze - gegeneerd als God en nu de plaats innemend van de eersten Adam. Naar Zijn Godheid gebleven, wie Hij was en geworden, wat Hij niet was, nu voor ons op een evenzeer onbegrijpelijke wijze vlees en bloed aangenomen hebbende. Men zie hierover Lukas 1 vers 26 tot 35: "En de Engel antwoordde en zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduw. Daarom ook, dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden".

Zie Hem hier ingaan in een geestelijk verstorven baarmoeder en ook een vervloekte baarmoeder (*ten dage, als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven*) en ook een besmette baarmoeder, waaruit al de daden der zonde voortkomen, om nu de verloren erfenis, die wij verloren hadden in de ongehoorzaamheid aan het proefgebod, weer volkomen te herwinnen met een volkomen gehoorzaamheid, waarin ons eerste Verbondshoofd is bezweken, omdat het Tweede Verbondshoofd onveranderlijke eigenschappen bezat, Die niet kon zondigen, omdat Hij niet vatbaar was voor de zonde; alleen borgtochtelijk en plaatsinnemend de zonde met al zijn vruchtgevolgen op Zich nemend, (*Hij alleen kon zeggen: wie overtuigt Mij van zonde*) om al de verkregen van de Vader weer te reinigen, te heiligen en te verzoenen van al de vruchten der zonde. O, die wijze, heilige orde van Hem, Die alleen wijs is!

Hoe weinig mensen begrijpen, dat Hij het eerste verbond niet heeft vernietigd, maar hetzelfde tussen God en Hem in Zijn lijdelijke en dadelijke gerechtigheid weer volkomen hersteld heeft en uit kracht van die herstelling de verloren erfenis weder herwonnen heeft. Hieruit vloeit voort, dat Hij hierdoor genade verworven heeft, waardoor God de Vader weder in een verzoende betrekking kan komen met een verdoemelijk, onrein en melaats zondaar, waarop het verbond der genade alleen gegrond is en rust. Aldus wordt het verloren beeld in de mens hersteld en hij van schuld en straf vrijgesproken, onder medegetuigenis in hun consciëntie, onder smaking van de drie weldaden van het verbond

der genade uitgedrukt in bekering en wedergeboorte, rechtvaardigmaking en heiligmakende genade.

Een elk, die hierin onderwezen mag worden, krijgt te beleven, dat de wedergeboorte de schuld en straf niet wegneemt, want dit wegnemen is een vrucht van Christus onder de wet of de lijdelijke gerechtigheid van Christus. En hiermede, of hieronder heeft Christus de hemelpoort niet kunnen openen. Dit heeft Zijn dood gekost, omdat wij onder de vloek waren terechtgekomen, dat is de dood. En o, als dit voor een heilzoekend zondaar open mag komen onder de eerste lichtstralen van het Evangelie, - hetwelk een uitvloeisel is van het genadeverbond, waarin al de heilgoederen vervat zijn tot zijn enige troost in leven en in, sterven, - welke gezegende vruchten van aanbidding, bewondering en tot moedgeving krijgt de ziel hieruit dan te smaken! Waarin hij ook alles krijgt te zien en hoog te schatten. Dit bezittende, schat hij zich voor eeuwig gelukkig, dit missende, voor eeuwig ongelukkig!

En nu is het de gewone weg van de Heilige Geest die ziel van stap tot stap te oefenen en te onderwijzen in de Borgtochtelijke gangen van de Heere Jezus Christus. Evenals Deze uit de baarmoeder gekomen is, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, om Zijn volk van de vruchtgevolgen onder de wet te verlossen, komt die verlegen en heilzoekende zondaar óók met die menigten, of heirlegers der Engelen te juichen en te zingen: "Ere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde in de mensen een welbehagen." Waarin de herders en de oude Simeon en meer anderen, die Zijn komst waren verwachtende, onder het gevoel van de dienstbaarheid van het verbroken werkverbond zeer en hogelijk verblijd zijn geweest.

Maar, om met Hem verblijd geweest te zijn in Zijn geboorte en nu te moeten leren verstaan, dat Hij geboren was om te gaan sterven, omdat zoals ik een weinigje ervan gezegd heb, Hij met Zijn lijdelijke gerechtigheid de hemelpoort niet kon openen, maar dat dit nu het offer van Zijn dood eiste, om de dood als een vloek weg te nemen voor Zijn volk. O, wat een diepe gang en vele teleurstellingen doet de ziel hier niet op, om hierin geoefend te worden in de ware praktijk en in het medeweten van zijn consciëntie, om hierin de ware troost te proeven en te smaken.

Wat was Hij in Zijn profetische bediening, toen Hij met hen wandelde voorzichtig en langzaam handelende! De ziel zou hieruit vooruitgaand licht kunnen hebben, waarin de verdere weg bestaat en gelegen is. Nochtans als de Heilige Geest hem verder in de praktijk gaat leren, neemt Hij *licht en gezicht* weg, en brengt hem *onder gewicht en gericht* in de gelijkvormigheid van het lijden en sterven van de Borg Jezus Christus. Waarin God de Vader in die tijd der minne Zijn recht gaat *handhaven in de vierschaar zijner consciëntie* in de heilige eisen der wet en wrekende gerechtigheid, waaronder de Borg het leven heeft afgelegd (*het hoofd buigende gaf Hij den geest*).

Hieruit wordt onmiddellijk de vrucht van de dood van Christus geschonken. De prikkel der zonde wordt weggenomen en de ziel krijgt nu onmiddellijk vrede met God in zijn consciëntie en de liefde Gods in zijn hart uitgestort door de Heilige Geest, omdat God Zijn toorn en gramschap over de zonde door de dood Zijns Zoons voor eeuwig afgelegd heeft, alsof wij nooit zonden gedaan hadden.

Wie waardig geacht is geworden, met zijn Schepper Formeerder in geloofsvereniging te mogen verkeren met een verzoende consciëntie en een liefde en vrede, die alle verstand te boven gaat, ondervindt dat voor hem de verdoemelijke kracht der zonde onder het wrekend gedeelte der wet is weggenomen. Daar nu de wet is gedood in het lichaam van Christus, en die dit onder bewondering, aanbidding en vernedering of verootmoediging mag beleven, krijgt een weinig van dat raadsel te verstaan, *dat God de Vader alle zonden van Zijn volk als parels aan Zijns Zoons kroon heeft gehecht*. En ofschoon een parel de grootste kostbaarheid van alle kleinodiën ter wereld insluit, hoe zouden deze in vergelijking kunnen komen met de waardij van de dood van Christus, waarin hij de verdoemelijke kracht der zonden heeft weggenomen tussen God en de consciëntie van de zondaar, alsof Christus voor Zijn eigen zonden betaald had! Waarvan ook de Heilige Geest getuigt: "Dien Die geen zonde gekende heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem".

Welgelukzalig is hij, die een weinigje mag afdalen tot de fontein en oorzaak dezer dingen, waarvan ik reeds iets gemeld heb, namelijk, dat de geloofsvereniging op drieërlei wijze in Gods Woord is bekend gemaakt, waarvan Gods volk, voor zover zij hierin geoefend mogen worden, de zalige troost geniet.

- En wel ten eerste in het voornemen Gods, waarin al degenen, die zalig worden, in dat vredescontract van Vader, zoon en Heilige Geest, in die geloofsvereniging ingesloten waren, om ze in de tijd, waarin zij allen in de eersten Adam voor God verdoemelijk lagen, weer in de Tweede Adam allen te verzoenen in de borgtochtelijke dood van Christus en weer in vereniging met Hem te brengen. En hoe de Borg de plaats heeft ingenomen om de straf- en gerichtsoefeningen te ondergaan voor Zijn volk in Gethsémané en op Golgotha, waar Hij met Zijn dood de schuld en straf heeft weggenomen voor al degenen, die zalig mogen worden, waardoor al dit volk hierin de drieërlei geloofsvereniging te proeven en te smaken krijgt.
- En nu een weinigje van de vruchten van de bekering of wedergeboorte (welke de Engelsen met de naam van "wederwijswording" uitdrukken, hetwelk mede een goede uitdrukking is). Tevens een weinigje over de oefeningen van de *rechtvaardigmakende* daad, die insluit de verloochening van de gehele mens en zijn werken en alleen maar rust en vrede geeft in de volkomen genoegdoening of de gerechtigheid van Jezus Christus, in Welken alleen de geschonden deugden volkomen hersteld en verzoend zijn, als die Parel van de grootste waarde.
- En als we dan een weinigje mochten schrijven van de derde weldaad of van de Evangelische heiligmaking, die een geheel nieuwe bevinding meebrengt voor de gerechtvaardigde ziel, ten aanzien van de smet en kwelling van zijn aangeboren zondige aard en natuur, waaruit nu de ziel moet gaan leren volgens de leer der ouden, dat *de rechtvaardigende daad des geloofs* de mens niet betert, doch dat dit aan de *Evangelische heiligmaking* wordt toegekend, omdat de rechtvaardigende genade hem onder toerekening wordt geschonken en de heiligmakende genade onder toediening in de geloofsvereniging met God in Christus Jezus door de Heiligen Geest uit wederliefde van de zijde van de ziel.

Uit de eerste vruchten der vergevende liefde komt de ziel, die daar hemels gesteld is, uit een ongedwongen liefde de heiligmaking te betrachten en dit is voor de meesten de zoetste en de aangenaamste tijd van het leven, omdat de inwonende zonde en de

wereld en de vorst der duisternis hieronder cijnbaar liggen. Hierin worden die vijftien eigenschappen der liefde, die men vindt opgetekend in 1 Korinthe 13, verzen 4 tot en met 8, beoefend, namelijk: "De liefde is lankmoedig, zij is goedertieren; de liefde is niet afgunstig, de liefde handelt niet lichtvaardig, zij is niet opgeblazen; zij handelt niet ongeschikt, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad; zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid; zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen. De liefde vergaat nimmermeer".

Zie hier de gezegende vruchten van de Evangelische heiligmaking waaronder elke opkomende begeerlijkheid tot de zonde zo gemakkelijk uit een ongedwongen liefde tot God en Christus Jezus, en de Heilige Geest zo gemakkelijk kan worden uitgebannen met de woorden "henen uit!" Waardoor hij zijn rechteroog uitsteken en zijn hand of voet kan afkappen, zijnde dit de innigste lusten, waarin hij in zijn onbekeerde staat verkeerde. En als nu de oude en geoefende Christenen hem in die tijd ontmoeten en tot hem gaan zeggen: *welkom in de strijd*, dan is dit geheel vreemd voor hem, aangezien hij denkt en meent, dat hij nu de strijd te boven is, hoewel nu de zwaarste strijdweg voor hem open ligt. Hij moet nu vele teleurstellingen en misrekeningen uit gaan leven, omdat onder de eerste en tweede weldaden van de wederbarende genade, het Godsgemis en de schuld en straf open komen, maar de derde weldaad des geloofs uitgedrukt in *de Evangelische heiligmaking*, de smet en de kwellings der zonden bloot komt te leggen. Daar had hij nooit op gerekend. Hij had gedacht zijn leventje uit te leven in de dagelijkse gemeenschap met God en de vertroosting des Heiligen Geestes, met zonde en wereld onder zijn voeten en de satan aan de ketting van des Heeren almacht, om zo de hemel op aarde te ontmoeten en te beleven.

Verachteren in de genade

Zo lang, als hij hierin in- en uitgaande mag wezen en aan de Heere genoeg heeft en Hem alleen zijn liefde en eer toebrengt, heeft hij een goede verstandhouding tussen God en zijn ziel en heeft hij vrede met God in zijn consciëntie. Zodra echter de ongedode zonden van zijn zondige natuur weer bij hem in beweging komen, hem komen te verkrachten en zijn gedachten en genegenheden zoeken in te nemen in de plaats van de liefde Gods, komt hij de innerlijke liefde Gods te onderbreken, al komt hij dit niet in daden uit te leven, omdat de liefde Gods geen enkelen mededinger wil hebben.

Hier begint de verlating van de eerste liefde, of de verachtering in de genade. Hij raakt zijn innige gemeenschap kwijt met de Heere, hij gevoelt zijn vrede verstoord en zijn vrijmoedigheid met de Heere verloren. Onder deze verlating der eerste liefde zijn reeds vele tranen gestort van des Heeren volk en nu is er niets moeilijker voor de ziel dan dit verloren terrein te gaan herwinnen. Onder de verkrachting der zonde, namelijk hebben zij de liefde tot God ingeruild tegen de liefde tot de zonde, waardoor zij niet alleen de gemeenschap met de Heere verloren hebben, maar ook de kracht en de sterkte en de liefde om tegen de zonde te strijden en deze ten onder te brengen.

Hieronder moeten ze ook gaan leren de staat van verdorvenheid te gaan inleven, hetwelk een bodemloze oceaans is. Dit is een geheel vreemde en onbegrijpelijke weg voor de ziel, aan wie God de genade der bekering, de vergeving der zonde en een verzoende consciëntie heeft geschonken. En nu zou Maarten Luther zeggen, *dat die grote, alwijze Medicijnmeester de ene zonde wel eens gebruikt om de andere te genezen*. Dit zijn ook

parels, die in de eeuwigheid aan Zijn kroon zullen gehecht zijn, om nu de staat van hun verdorvenheid te gebruiken als medicijn voor hun aangeboren en blijvende hoogmoed, om die te kruisigen en hun te leren de laagste gedachten van zichzelf te hebben en te leren behouden alle de dagen van hun leven.

Men leest in 2 Corinthe 12, in het begin: Te roemen is mij waarlijk niet oorbaar. Want ik zal komen tot gezichten en openbaringen des Heeren. Ik ken enen mens in Christus, voor veertien jaren, (of het geschied zij in het lichaam weet ik niet, of buiten het lichaam, weet ik niet, God weet het) dat de zodanige opgetrokken is geweest tot in de derden hemel; en ik ken een zodanig mens, (of het in het lichaam of buiten het lichaam geschied zij weet ik niet, God weet het) dat hij opgetrokken is geweest in het paradijs, en gehoord heeft onuitsprekelijke woorden, die het een mens niet geoorloofd is te spreken. Van de zodanige zal ik roemen, doch van mijzelfen zaal ik niet roemen, dan in mijne zwakheden. Want zo ik roemen wil, ik zal niet onwijs zijn; want ik zal de waarheid zeggen; maar ik houd daarvan af, opdat niemand van mij denke boven hetgeen hij ziet dat ik ben, of dat hij uit mij hoort. En opdat ik mij door de uitnemendheid der openbaringen niet zou verheffen, zo is mij gegeven een scherpe doorn in het vlees namelijk een engel des satans, dat hij mij met vuisten slaan zou, opdat ik mij niet zoude verheffen. Hierover heb ik de Heere driemaal gebeden, opdat hij van mij zou wijken. En Hij heeft tot mij gezegd: Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Zo zal ik dan veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone.

En nu komt de Godsman ons te leren, dat die doorn in zijn vlees of een engel des satans voor hem nu de middelen of de medicijnen waren, om hem voor zijn hoogmoed te bewaren. Dit is zijn eigen uitleg. En als men nu de middelen in zijn eigen natuur beziet, een scherpe doorn in zijn vlees, zou men zeggen, *is dit niet in strijd met de genade?* Doch heeft de Apostel zijn voordeel en zijn nut er niet in beschreven, en allen, die in dezelfde weg een weinigje geoefend mogen worden, zullen hem dit in geringe mate weren nazeggen.

En wat is meestentijds de eerste zonde van de gerechtvaardigde Kerk, als zij de innerlijke gemeenschap met de Heere is kwijt geworden, van de vergevende liefde Gods in Christus Jezus, door de verkrachting van de ongedode liefde der zonde, die in hem is, en die voor hem bedekt en verborgen was in zijn eerste overgang in Christus? Is dit niet de zonde van hoogmoed, om met de geschonken genade wat te wezen en wat te worden? Ik denk, dat Bunyan er ook iets van geleerd heeft, als hij uitdrukt, dat hij liever *aanklevende genade* had, dan *verzekerde*⁹, omdat hij met aanklevende genade bij God bleef en met verzekerde genade gereed was om van God af te gaan. Hij nu, die een weinig in de staat zijner besmetting en verdorvenheid wordt geoefend, zal Bunyan hierin gelijk geven, zoals Gods Woord hierin zelf ook leert, dat Zijn volk met gemis en schuld bij Hem gebleven is in aankleving en met de geschonken weldaden van Gods liefde en trouw van Hem afgehoereerd is.

En hierin zou men uit zijn eigen leven en ervaring ook iets van kunnen mededelen, hoe die scherpe doorn, of engel des satans, ook wel tot uitdrukking komt in huwelijkskruisen, die beginnen met *rozen*, welke echter veelal spoedig afvallen om de *doornen en prikkels* over te laten. Hiervan drukt de Apostel uit, dat de gehuwden verdrukking in het vlees zouden hebben. Hoe vaak komt het voor, dat de man het kruis is voor de vrouw, of de

⁹ Vindplaats van dit citaat onbekend

vrouw voor de man en de kinderen voor de ouders, waarin het gezegde van die grote leraar bevestigd wordt, *dat zijn eigen huisgenoten zijn vijanden zijn*. En nu zegt Rutherford er zo van, *dat de Heere alle kruisen voor Zijn volk in de hemel, voor Zich heeft liggen en klaar gemaakt, om die in de tijd op hen te leggen, en dat kruis, verdrukking, beproeving, kastijding, loutering medicijnen zijn voor Gods volk tot hun geestelijke gezondheid en worden onder kermen en duisternis voor hen op een onweerstaanbare wijze beleefd, totdat het in de liefde Gods in Christus Jezus door de Heilige Geest wordt opgelost*.

Ik heb de handelingen der Voorzienigheid wel eens een weinigje op mogen merken, ook in degenen, wie de Heere schuldvergevende genade heeft geschonken, dat na die daad hun strijd veel groter en zwaarder is geworden van binnen en van buiten om daaruit geoefend te worden, dat zij in de onderhoudingen der genade hun afhankelijkheid van de genade een weinigje mogen beseffen om aan hun ongedood IK, eer en aanzien te leren afsterven, opdat zij zich op de geschonken genade niet zouden verheffen. En dat het nu die Grote Medicijnmeester heeft goed gedacht de zondige gebreken te gebruiken, niet tot hun ondergang, doch tot hun genezing, zoals bij Paulus zijn scherpen doorn en bij Petrus zijn eigendunk en hoogmoed.

Petrus voor zijn grote en zware val was de grootste discipel, doch toen hij uitdrukte: *al werden zij allen aan U geërgerd, ik geenszins*, wat is dat toen slecht afgelopen. Hij viel in de grootste zonde, of struikeling, die in Gods Woord bekend is. Ieder, die er iets van geleerd heeft, te leven onder verzoeking en strikken, mensenvrees en doodsvrees, als genade zwijgt en wijkt, weet, dat hij zeker zal verliezen met opgeleefde genade, - zoals men dat wel eens uitdrukt, - omdat hij niet met de ene Godsontmoeting in de andere kan stappen. David kon met datzelfde zwaard, waarmede de reus hem dacht te slaan, en waarmede hij de reus zélf het hoofd had afgehouden, toen hij het weder terugkreeg van de priester Abjathar, niet voor de heidens koning verschijnen, want toen hield zij zich zot en liet het speeksel door zijn baard lopen.

Maar nu leest men van Petrus, dat de Heere hem aanzag en hem hierin de genade van berouw en droefheid geschonken werd. *Naar buiten gaande weende hij bitterlijk*. Weinigen geloven, dat er ooit één van Gods volk zo bitter geweend heeft over zijn struikelingen, als juist deze Petrus. En daar nu die Godvruchtige droefheid over de zonde het voedsel is van de nieuwe mens en de doding van de oude mens en hierin die wonderlijke genezing van die alleen wijze Medicijnmeester in openbaar wordt om hen met hun eigen zonde en gebreken te medicineren tot hun gezondheid, en waar dit nu in de liefde van de Medicijnmeester mag opgelost worden, zullen die zonden en gebreken, wanneer die straks in de eeuwige volmaaktheid ten volle opgeluisterd zijn in de borgtochtelijke werken van Jezus Christus, *die parels zijn, die God de Vader aan de Kroon van Zijn borgtochtelijke verdiensten, heeft aangehecht om eeuwig te schitteren in de hemel voor al Gods volk*.

Ik heb nogal met enkelen van Gods volk medeleven mogen hebben die, nadat zij vrij gesproken waren van schuld en straf, in de schuldvergevende liefde gewandeld hebben, doch het daarna moesten gaan beleven, wat de ouderen hun aan het begin hebben gezegd: "Welkom in de strijd". In de eerste vruchten der schuldvergevende liefde dachten zij boven de zonde, ellende en strijd uit te zijn, doch daarna moesten zij leren, dat er twee hoofdgangen zijn, waarin de gerechtvaardigde Kerk terecht komt, welke zijn aangegeven

in Gods Woord. De bruid was ermee op het bed van valse rust, of valse vrede terechtgekomen: *Ik heb mijn rok uitgetogen, hoe zal ik hem weder aantrekken. Ik heb mijn voeten gewassen, hoe zal ik ze weder bezoedelen.* Lodesteijn noemt de rok *het kleed der gerechtigheid, die de Heere haar had aangedaan als bewijs en onderpand van de verkregen erfenis van de verworven gerechtigheid door de kruisdood van de Heere Jezus Christus.*¹⁰ En wat ligt die zonde niet bedekt en zeer diep voor Gods volk om hieraan ontdekt en bekend gemaakt te worden. Wat zijn wij niet spoedig verkracht om op bewuste genade te gaan zitten of tot vleselijke rust te geraken. Wat heeft die grote Medicijnmeester een moeite om ze hieruit gedurig uit te drijven en ze soms onder zware wegen en kruisen te brengen, om ze soms met kastijdingen uit hun rustplaatsen uit te slaan, teneinde ze in de onderhouding van de geschonken genade afhankelijkheid van de genade te leren beoefenen, en zulks, in de strijd met hun driehoofdig vijand, hun bedorven natuur, de vorst der duisternis, die altijd omgaat als een briesende leeuw en een gapende en verleidende wereld, die gedurig roept: *kom tot ons over!*

Ik heb een ouden vriend¹¹ gekend, met wie ik de laatste jaren van zijn leven nogal veel omgang gehad heb. Deze was op zijn achttiende jaar vrijgesproken van schuld en straf in het medeweten zijner consciëntie, waarbij hij gehuppeld heeft met ziel en lichaam vanwege de liefde Gods in Christus Jezus door de Heilige Geest in de vruchten der schuldvergevende liefde. Deze is kort daarna onder een vloekende duivel terechtgekomen en wel zó, dat de vloeken en de grootste Godslasteringen hem tot aan de lippen zijn gekomen, hoewel hij bewaard werd, dat ze er niet over zijn gekomen. Vanwege de strijd en de moedeloosheid kon hij niet geloven, dat dit met een verzoende consciëntie kon bestaan en zo heeft hij op zekere morgen in de vroege zijn schip op het strand gezet en is de wal op gaan vluchten. Hij ontmoette daar een man, die hem vroeg, wat hij al zo vroeg op de dijk deed, waarop hij hem onder de grootste moedeloosheid mededeelde, dat hij niet leven kon vanwege de grote vloeken en Godslasteringen, die in zijn hart waren. Die man antwoordde hem toen: "Hebt u daarmee zo te worstelen, vriend? Daar heb ik negen jaar onder moeten lopen. Maar dat zijn uw zonden niet, doch zijn van de duivel". En daar beliefte het de Heere om hem genade in te spreken, zodat de duivel wijken moest. Dit was het eerste middel voor hem om niet met de geschonken genade op het bed der zorgeloosheid te komen. En verder heeft hij zijn dagen onder zeer vele strikken, verzoeking en vervolgingen uit moeten leven onder de Godsbesturingen en regeringen over hem, beide in de natuur en onder de genade, zodat hij zijn bewuste genade alleen onder veel bekommelingen heeft mogen smaken. Hierbij kwam voornamelijk zijn *gebrekkige heiligmaking* voor hem openbaar, waarin hij de laagste gedachten van zich zelf heeft leren beleven tot aan het einde van zijn leven. Hoe moest hij daaronder leren dat de geloofsverzekering alleen onder *geloofsvereniging* geoeft kan worden onder de oefeningen van het rechtvaardigmakend geloof; dat alleen een inleving geeft in de borgtochtelijke werken van de Heere Jezus Christus door de werkingen van de Heilige Geest. En dat het geloof, als een inleidende genade in zijn hart zonder *de oefenende kracht der liefde* hem zulks niets geeft, of de baten ervan doet beleven en dat hij hier standelijk weer uit komt te vallen door de verkrachting der zonden, die in hem en buiten hem zijn. Daarom staat de verzekering niet vast in de persoon des gelovigen, maar in de

¹⁰ Preek over Hooglied 5:3; Negen Predikatiën.

¹¹ Jan Geense, geb. 30-4-1948 te Yerseke, overl. 8-10-1933 te Nieuw-Lekkerland

oefeningen des geloofs zelfs, dat alleen de rechte troost geeft in leven en in sterven in de arbeid van de Zoon Zijner eeuwige liefde, Wiens arbeid alleen geheiligd is voor het aangezicht Gods des Vaders. Die alleen alle dingen, door de zonde besmet en ontreinigd, weder gereinigd, geheiligd en verzoend heeft in Zijn bitter lijden en sterven. Hieronder wordt de ziel door de alleen wijze besturingen en leringen des Geestes tot de Koninklijke bediening en voorbedding Christi geleid, om zijn hart en genegenheden te laten regeren, om heiligmakende genade nodig te hebben, van zijn smet te worden gereinigd en om zijn gehele leven bestuurd en geregeerd te worden en daarin alleen Gode vruchten te leren dragen.

Nu is het de wijsheid van die alleen wijze Medicijnmeester, in Wie alle schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn, om hem na elke nieuwe Godsontmoeting in de onderhouding der genade weer te doen uitsterven, om hem te leren, dat hij met geen enkele ontmoeting in de andere kan stappen. *De laatste Godsontmoeting*, daar spreken en bidden en denken zij het langst over. En als de onderhandelingen in de laatste Godsontmoeting afgebroken worden en de vrucht is doorgegaan, zodat er weer een gevallen mens overblijft, dan moeten zij ook gaan leren, dat zij met hun vorige gebeden, waarop de Heere hen vaak uit hun nood en bekommring heeft gehoord en gered, nu in de afbreking van hun onderhandeling niet bij de Heere kunnen komen. Vandaar, dat de Heere Zijn volk voortdurend onder druk en kruis komt te houden om gewicht in hun gebeden te leggen, hetwelk toch alleen de ware behoefte en bekommring des gebeds is, en ook wel onder de benaming van "genade des gebeds" wordt uitgedrukt. Hierdoor blijven zij vreemdelingen op aarde en zullen hun pennen niet te vast inslaan.

O, wat is het zalig wezen, maar ook het zalig worden in de beoefening en praktijk des levens, in de onderhouding der genade een gedurige verborgenheid voor Gods volk om ze voortdurend in onbekende wegen te brengen en in paden, die zij niet gekend hebben! En dat opdat de naam des Heeren maar Wonderlijk zou zijn en blijven, en in de tegenstrijdigste wegen geopenbaard wordt. Wanneer in de Voorzienigheid Gods Zijn volk weer eens vast loopt, hetzij in natuurlijke dingen of in zaken van genade, en er voor hen geen weg overblijft dan omkomen en te schande worden, hoe komt Hij dan Zijn vrijmacht en almacht te betonen door te roepen de dingen, die niet zijn alsof ze waren, en daardoor het onmogelijke voor Gods volk komt mogelijk te maken. Hoeveel gangen des Heeren vindt men niet in Gods Woord uitgedrukt, die dit voor ons beschrijven en ons voortdurend doen zien, als men er opmerkzaam op gemaakt wordt, hoe Gods volk belet wordt in vleselijke of valse rust in te zinken. Wie zal de vele verzoeken en strikken uit kunnen drukken, waaraan Gods volk onderworpen is, als de vleselijke rust of valse vrede de plaats ingenomen hebben van de geschonken genade.

Nu zou Comrie¹² zeggen, *dat diezelfde mens wel toe kan nemen in licht en kennis omtrent het leerstellige der waarheid door onderzoek en studie of het aanhoren der prediking en dat nochtans de genade als het ware in de praktijk stil staat*. Hier lopen velen in deze strikken vast, waarbij eigenliefde of zelfvoldoening hen gevangen neemt. Ook groeit hieronder hun natuurlijke Godsdienst zeer sterk aan, in het "wat wezen" en "wat worden". Hieruit wordt ook bij de meesten de leraar geboren, om in hun toenemen van hun licht, kennis en ijver geboren te worden tot dit ambt. Waartegenover zij, bij wie de vrucht der

¹² dr. A. Comrie, o.a. in zijn Catechismusverklaring

genade nog spreekt in licht en kennis in de dagelijkse ontdekking van hun verdorvenheid en eigenliefde, waarin voor hen open komt, dat zij meer met hun eigen eer op hebben, dan met de ere Gods, wegens de aankleving van hun hoogmoed, zich nog niet waardig achten een schoenpoetser voor een leraar te zijn.

Ik heb een man gekend, die in dien strik gelopen is. Toen de vruchten van het leven geweken waren, kwamen ze hem van binnen zeggen: *'De Heere heeft je grote en bewuste genade gegeven en het ontbreekt je niet aan gaven. Ge zoudt best leraar kunnen zijn en bruikbaar kunnen zijn als middel om mede het koninkrijk der genade uit te breiden en verder Gods Volk tot lering en onderwijzing te zijn.'* Hij kreeg er veel zin in en dacht er een oud geoeft kind Gods over te raadplegen, die de bijnaam van *de Grote Zwijger*¹³ had, omdat hij weinig sprak en alleen woorden van gewicht uit verschillende oefeningen. Toen die man zijn voornemen aan de groten zwijger te kennen gaf, kreeg hij ten antwoord: *"Men moet hier altijd maar acht op geven, dat een stem uit de hemel een mens vernedert, maar een stem uit de hel een mens verhoogt"*. De Heere gebruikte deze woorden om hem voor zijn gehele leven "leraar af" te maken. O, wie zal onze afdwalingen kennen!

Vrijgemaakte zielen opnieuw onder wettische dienstbaarheid

En nu ken ik verder enkele zielen, die bij het missen van de vrucht der Evangelische vrijheid met de Galatiërs *weer onder de wet, of onder de dienstbaarheid* terecht zijn gekomen, om daardoor geoeft te worden in het stuk van de heiligmaking des Geestes. Zij hebben eerst onder werken, bidden, zuchten en lamenteren leren uitleven in hun onverzoende staat, dat de Wet geen enkele vrucht afwerpt om met God in een verzoende betrekking te komen, of hen hun verloren erfenis weder te geven. En nu zij de vruchten van de geloofsvereniging met de Heere in en door die gezegende Borg kwijt zijn in gevoel en gewaarwording door de Heilige Geest en nu onder de staat van besmetting zijn gekomen, gewaarwordende dat de wet geen enkele vrucht afgeeft tot doding van hun verdorvenheid. Terwijl ook de juichpsalmen over de verzoening verloren zijn en men nu weer in de treur- of boetpsalmen is terechtgekomen, komt hun dit vreemd en ongerijmd voor. Ook, dat zij in Babel terecht moeten komen als een gevangene om van hun afgoderij gereinigd te worden, ligt zeer diep.

Als nu die vruchten gaan spreken uit de tijd, toen zij in gemeenschap met de Heere leefden, en die zij nu moeten missen in een vreemd land gaan zij hun vorig geluk bewenen. Gaan de vijanden van binnen en van buiten hun vragen: *"zing ons een van de liederen Sions?"*, Dan worden zij gewaar, dat hun harpen aan de wilgen hangen, en dat geeft zielenmart en leedwezen. Israël heeft hieronder zeventig jaren moeten doorbrengen en de grote Medicijnmeester heeft die middelen als medicijn gebruikt, om hen onder kastijdingen *Zijner heiligheid deelachtig te maken* en hen uit hun vleselijke rust en valse vrede te brengen. Dit waren voor hen in het eerst raadselen, die ontraadseld moesten worden en knopen, die ontbonden moesten worden, om er het nut en de liefde van de Medicijnmeester in te ontmoeten.

Hieronder moeten sommigen van Gods kinderen dikwijls langen tijd verkeren om een verbergend God achteraan te wenen onder gemis van Zijn genadige tegenwoordigheid. Hierin liggen voor hen diepe lessen, als zij erdoor geoeft worden.

¹³ Jan Geense

Ten eerste om hun afhankelijkheid van vrije genade te leren kennen en om niet uit opgeleefde genade te leven; om ook de kracht der verdorvenheid te gaan beseffen, die alleen door de kracht Christi kan gekruisigd worden, omdat die alleen over alle kracht en macht en heerschappij der zonden en des doods heiliglijk getriomfeerd heeft. Onder de verberging en verlatenheid des Heeren komt ook meestentijds het nachtgedierte voor de dag, hetwelk, toen de ziel onder de gemeenschap Gods leefde, in haar holen verscholen lag doch nu de kracht en de macht der genade is geweken, komen zij als zwermen uit hun holen om de ziel te plagen, en ware het mogelijk, te verwoesten. Meestentijds komt nu de zonde, waarmede zij in hun onbekeerde staat geleefd hebben, het eerst uit zijn hol, om weer de grootste plaats in hun genegenheden in te nemen.

- Ik heb oude mannen gekend, die de ouderdom van meer dan 80 jaren bereikt hebben, en heb hen wenende horen mededelen, dat de zonde der jonkheid, die al verstorven was, in hun vlees, en nog krachtiger in hun ogen werkte en verdorvenheden, als toen zij nog jong waren, in hen naar voren bracht.
- Ik heb mannen gekend, die in hun onbekeerde staat de sterke drank hebben misbruikt en nu nooit meer geld bij zich dragen, om niet in verzoeking te komen.
- Ik heb driftige en boze naturen gekend onder het volk, die nijdig op zichzelf waren omdat zij zo spoedig nijdig waren op anderen.
- Ik heb de zonde van gierigheid zien bewenen van een man, die bij een arme, onberispelijke vrouw kwam, die van het volk Gods onderhouden werd voor de tijd, en die met etenstijd voor hem en zichzelf twee eieren had gekookt. Toen hij hierdoor bij zijn gierigheid bepaald werd, begon hij te wenen, dat zij in haar armoede veel rijker was dan hij, terwijl hij met zijn vele geld dit er niet van kon nemen wegens zijn gierigheid. Met die aanklagers in een veroordelende consciëntie, zullen de meeste verborgen gebeden en zuchtingen voor de troon der genade opstijgen, en zal het voor hen, als de ongerechtigheden sterk woelen, wel een eeuwig wonder wezen, als ze God en zichzelf niet te schande zullen maken. Komt men onder deze leringen des Geestes en wordt men daardoor geoefend, dan zijn onze zondige gebreken die medicijn, om uit ons eigen leven uitgezet te worden en overgezet in Hem, *Die gegeven is tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing* om alleen Gode te leren leven.

Bevindelijke gangen uit de heiligmaking

Om nu nog enige gangen te noemen, die te vinden zijn in Ezechiël 16 vers 8: *Als Ik nu bij u voorbijging zag Ik u, en zie uw tijd was de tijd der minne; zo breidde Ik mijnen vleugel over u uit en dekte uwe naaktheid, ja Ik zwoer u en kwam met u in een verbond, spreekt de Heere HEERE, en gij werd Mijne. Daarna wies Ik u met water, en Ik spoelde uwe bloed van u af, en Ik zalfde u met olie. Ik bekleedde u ook met gestikt werk, en Ik schoeide u met dassenvellen en omgordde u met fijn linnen, en bedekte u met zijde. Ook versierde Ik u met sieraad, en deed armringen aan uwe handen en ene keten aan uwen hals. Desgelijks deed Ik een voorhoofdversiersel aan uw aangezicht en oorringen aan uw oren, en een kroon der heerlijkheid op uw hoofd. Zo waart gij versierd met goud en zilver, en uw kleding was fijn linnen en zijde en gestikt werk; gij at meelbloem en honig en olie en gij waart gans zeer schoon, en waart voorspoedig, dat gij een koninkrijk werd. Daartoe ging van u een naam uit onder de heidenen om uw schoonheid; want die was volmaakt door Mijn heerlijkheid, die Ik op u gelegd had, spreekt te Heere HEERE.*

Maar gij hebt vertrouwd op uw schoonheid, en hebt gehoereerd vanwege uw naam, ja hebt uw hoererijen uitgestort aan een ieder, die voorbij ging; voor hem was zij. En gij hebt van uwe klederen genomen en voor u gemaakt geplekte hoogten, en hebt daarop gehoereerd; zulks is niet gekomen en zal niet geschieden. (Zie verder dit kapittel)

O, wat ligt de zonde en de verkrachting der zonde om aan God gelijk te wezen zeer diep in de mens ingezonken en met wortel boom en tak geheel vergiftigd en besmet, ja van de hoofdschedel tot de voetzolen geheel melaats en onrein! O schaamteloze wedervergelding, om met die gezegende vruchten van de borgtochtelijke bediening van onze Heere Jezus Christus, waarmee zij bekleed en versierd was en waarin zij zoetelijk wandelde in de liefde en vrede met haar Schepper en Weldoener, en waarin zij wedergebracht is tot de bewening van haar zonden en de vergeving van haar zonden, om daarmee nu op haar schoonheid te gaan vertrouwen! Wat lagen die zonden in de eerste bekering toch zeer diep verborgen, en wat zijn er van Gods volk veel tranen gestort om in en onder dezelve geoeffend te worden. Als wij onze afkomst gaan vergeten, onder de geschonken en beoefende genade, en verkracht worden onder een ijver, volvaardigheid en geloofs-óverliefde om de weldaden geschonken uit vrije genade te gaan prediken of bekend te maken, - en onze bekering in stad en land bekend te maken, niet anders denkende, dan Gode een dienst te doen - en wij nu in deze de Heere als de verwervende Oorzaak laten staan en met die geschonken goederen gaan pronken, en op onze schoonheid gaan vertrouwen, dán moeten wij onder vele beproevingen, kastijdingen en louteringen leren verstaan, hoever wij hierin van de Springader der levende wateren zijn afgeweken.

Dat velen *onder een wettische ijver* het Evangelie hebben gepredikt, was diep voor hen verborgen, omdat zij de Evangelische onderwerping onder zelfverloochening en verootmoediging moesten missen. Zij zouden iedere hoorder het Evangelie wel in willen pompen, of in willen prenten, onder hun ijver, volvaardigheid en óverliefde, niet in de onderwerping gewrocht door de Heiligen Geest, zoals hij voor zichzelf onder veel strijd en kommer had moeten beleven.

Maar hij wil in die tijd de zielen van het ongeloof in het geloof van Jezus Christus overbrengen; en hun aanraden zichzelf van alles te ontdoen en los te laten - wat minder is dan de Borg met Zijn volkomen voldoening - en dat alles onder een wettische ijver om het Evangelie te gaan prediken. Hier misleidt hij vele zielen, die soms reeds vele jaren in hun onmacht meer hebben moeten lijden dan in hun werk om in of door de wet gerechtvaardigd te worden; die met de geopenbaarde gerechtigheid van Christus zich nog onder de wet gevoelen en hier onder het gevoel van hun onmacht, bekommerd liggen onder het handschrift, dat tegen hen was, en hun de onvrede en onverzoende betrekking met God aanwijst. Deze zielen gevoelen zich te zwak en te onmachtig om van het ongeloof in het geloof van Christus Jezus over te gaan, zonder stervensgenade aan de vruchten en gevolgen van het ongeloof.

Aan dit laatste gevoelen zij zich gebonden onder straf en schuldend en toorn Gods over de zonde, hetwelk het handschrift is, dat tegen hen is in het gevoel hunner consciëntie. Dit maakt ook hun hoofdbekommering en prikkel uit, waarin zij gewaar worden, dat zij zich niet met hun onmacht in de geopenbaarde werken en vruchten der borgtochtelijke verdiensten van Jezus Christus kwijt kunnen worden, tenzij zij 't onderwerp daarvan gemaakt mogen worden, om daarin overgenomen te worden. Vandaar, dat die predikers hen meer bezwaren, dan zij tot moedgeving of versterking zijn.

Wie zal de strikken en verzoekers en de wandelaars kunnen opnoemen, die hierin te voorschijn komen en die tot hen komen te spreken: *komt tot ons over*, als zij de gezegende vruchten van de gevoelseigenschappen kwijt zijn, die zij ontvingen, toen hun als onrein, melaats en verdoemlijk zondaar, de goederen van Jezus Christus werden geschonken, hun tot een versiering!

Ik hoorde eens een oud, beproefd en geoefend kind Gods zeggen: "*Als men die gezegende gevoelseigenschappen des geloofs kwijt is, wordt de antinomiaan geboren. Dan moet hij uit het geloof gaan leven, en niet meer uit gevoel*". O, sluwheid van onze eigenliefde en listen van de vorst der duisternis om ze hierin gevangen te nemen! Alsof het gevoel geen eigenschap des geloofs is.

Ik weet wel, dat er nog veel zwakheden een kind Gods zijns om het gevoel niet op zijn rechte plaats te bevatten en te beleven, omdat dit gevoel uit onge oefendheid veelmalen verkeerd begeerd wordt om éérst te gevoelen en dán te geloven, wat het geloof ontdekt. Doch de Heilige Geest brengt bij aan- en bij voortgang de kennis der zaligheid voor het geloofsgezicht onzer ziele, en schenkt daarin een inleving. Hierbij zal de ziel beleven, dat het zaligmakende geloof geen dood instrument is, maar een werkzaam vermogen heeft als een gave Gods, dragende die drie hoofdeigenschappen: *licht, kennis en kracht*, als de mededeelbare eigenschappen Gods in de kennis der zaligheid in Gods Woord uitgedrukt. Deze worden aan de levendige zielsvermogens medegedeeld. Het geloof drukt zich hierbij uit in die zaligmakende kennis, die de Heilige Geest voor hun zielsaandacht brengt, gevende hun hierin een inleven. *Dit gaat toch zeker met gevoel gepaard.*

En de Heilige Geest werkt zo ordelijk. Wanneer Deze met de zondaar begint en hem genade der bekering schenkt in berouw, leedwezen en droefheid over de zonde, en hem brengt onder een heilige schaamte over de zonde, zal hem dit zeker diep verootmoedigen, zodat hij zijn aangezicht met de tollenaar niet durft op te heffen om naar de hemel te zien. Als dan de Heilige Geest de zondaar, als de tijd der minne is aangebroken, een onderwerp maakt om hem in de rechtvaardigmakende daad des geloofs vergeving der zonde te schenken, zal dit niet zonder gevoel van de liefde Gods en de vrede, die alle verstand teboven gaat kunnen bestaan. Wie zou toch het gevoel kunnen uitschakelen, als zulke weldaden aan een ziel te beurt vallen, zoals: de schenking van de volkomen gerechtigheid van Jezus Christus door de Heilige Geest, de onderscheidene eigenschappen des geloofs, die gepaard gaan met de onderhouding der genade? Deze worden geoefend in de wegen van beproeving des geloofs, namelijk verdrukking, kastijding en loutering, die de grote Medicijnmeester gebruikt als medicijnen tot hun nut en gezondmaking.

Ik heb eens in een voorrede van een der werken van de Godzalige Lodesteijn gelezen (in het werk, getiteld: "De weegschalen des Heiligdoms, of de gebreken der Heiligen") *dat dit de hoofdbekommering van die man in zijn leven uitmaakte, dat hij zo weinig gevoelige genade had.* En ik heb, in de 47 jaren, dat ik een weinigje aan mijzelf ben bekend gemaakt, om niet uit te gaan leven, wat ik om de zonde heb ingeleefd, voortdurend verlegen en beschaamd moeten staan en bij stonden de trouwhoudende genade mogen bewonderen, om onder voorkomende, blijvende en achtervolgende genade tot hiertoe in zover bewaard te zijn gebleven, om niet uit te leven, wat door en in de zonde nog in mij is.

Ervaringen met kinderen Gods

En nu wens ik nog een klein schetsje te geven van de ervaring, die ik heb opgedaan in de omgang met Gods volk, waarin is open gekomen, *dat zij op hun schoonheid zijn gaan vertrouwen, en waar hen dat toe geleid heeft.*

Ik heb een Christin leren kennen, die al op leeftijd gekomen was. Deze ontmoette een jonge vrouw, die pas in de ruimte gebracht was, die de versieringen en de vruchten Christi en de rok nog droeg, welke de bruid nog aan had, éér zij op het bed van zorgeloosheid neerlag, zijnde *het kleed der gerechtigheid*, waarmee zij omhangen en versierd was, hetwelk ze gekregen had als een bewijs en onderpand van de verkregen erfenis door de kruisdood van de Heere Jezus Christus.

Toen de oude Christin dit vernam, begon ze bitter te wenen en zei tot de jonge vrouw: "Kind, doe maar niet als ik; ik ben ermee gaan pronken en heb er stad en land mee afgereisd, om het te laten zien en het bekend te maken. Ik heb er nog vele zielen kwaad mee gedaan en mishandeld; want ik was mijn afkomst vergeten en alle ziel, die dat kleed of die rok nog miste, heb ik buiten de deur gezet. Toen ik daarmee begon dacht ik nogal, dat ik daarmee in de weg van God handelde en er Gode een dienst mee deed. Nadat ik daarmee een geruime tijd bezig was geweest, kwam de Heere en deed mij zien, wat werk ik nu deed, nu ik mijn kindergestalte en de liefde miste. Hij ging tot mij zeggen: "*Maar gij hebt vertrouwd op uw schoonheid en hebt gehoereerd vanwege uw naam en gij hebt uw hoererijen uitgestort voor een ieder, die voorbijging, voor hem was zij. En gij hebt van uwe klederen genomen en ze gemaakt tot geplekte hoogten en hebt daarop gehoereerd. Zulks is niet gekomen en zal niet geschieden*". O, kind, wat heb ik dit onder vele bittere wegen moeten gaan uitleven. Een eerrover van de ere Gods, om de geschonken genade tot mijn eigen eer en hoogmoed en zelfliefde uit te gaan leven. Wat heb ik hierom een lange tijd des Heeren nabijheid moeten missen, en dat onder veel bestrijdingen van de vorst der duisternis. Want de Heere kwam in veel tegenstrijdige wegen met mij te handelen onder wegen van kruis, druk en beproeving. Ik kon deze niet anders bezien dan enkel wegen van Gods ongunst. Ook moest ik nu vaak denken aan de Spreuken van Salomo: *De roede is voor de rug der zotten. Of: het zijn uw eigen zonden, die het u bitter maken.* En nu ging de vorst der duisternis tot mij zeggen: '*waar is uw God, over Wien gij zo groot gesproken hebt?* Het kon best zijn, dat het alles nog bedrog en inbeelding geweest is, wat ge ontmoet hebt. Daar zijn wel mensen geweest, die nog meer ontmoet hebben; ook wel, die als de gewassen zeug tot de wenteling in het slijk zijn gekomen, of met de hond tot hun uitbraaksel zijn wedergekeerd.'

O, wat heeft hier het ongeloof macht over de ziel en welk een achterdocht wordt er gewerkt, of er wel ooit iets zaligmakends is geweest, in of bij al hetgeen hij ontmoet heeft. En nu te moeten gaan uitleven: "Daarom, dat gij niet gedacht hebt aan de dagen uwer jonkheid, en Mij tot beroering geweest zijt, met alle deze, zie, zo zal Ik uw weg op uw kop geven, spreekt de Heere, HEERE en gij zult die schandelijke daad niet doen boven al uwe gruwelen". O, kind, wat moet de ziel hier beschaamd en verlegen staan voor het aangezicht des Heeren en onder diepe verootmoediging de Heere in het gelijk stellen.

Toen ik daarna onder eerlijk leedwezen en droefheid over mijn slechte afmakingen mocht komen, heeft de Heere het weer alles anders gemaakt en mij vaak gered en geholpen in de beproevingen des levens, die ik onder Zijn Voorzienigheid heb moeten doormaken. En heeft Hij mij mijn mond wel eens met lofuitingen vervuld, zodat ik dit versje heb mogen zingen:

*Zo ik niet had geloofd, dat in dit leven
Mijn ziel Gods gunst en hulp genieten zou,
Mijn God, waar was mijn hoop, mijn moed gebleven;
Ik was vergaan in al mijn smart en rouw.
Wacht op de Heer', Godvruchte schaar houdt moed;
Hij is getrouw, de Bron van alle goed;
zo daalt Zijn kracht op u in zwakheid neer.
Wacht dan, ja wacht, verlaat u op den Heer'.*

Ja kind, ik schaam mij, het u te zeggen, als die onderhandelingen weer afgebroken waren en de vrucht was doorgedaan, ben ik weer, verkracht met mijn hoogmoed, eer ik er erg in had, en ben weer gaan pronken met hetgeen de Heere mij uit loutere genade geschonken had. Ik ben daar weer een eerrover Gods mee geworden. Ik durf het u nauwelijks te zeggen, wat een doorbrenger ik ben van de ere Gods. Hoe word ik onder dit alles gewaar, dat hierin openbaar wordt, dat ik meer met eigen eer en liefde opheb, dan met de ere Gods, die Hem alleen toekomt. En als mijn 'nederige' hoogmoed voor mij open komt, die is nog veel bedrieglijker! Dan kan ik soms net tranen wenen, als toen het wáár was, ...maar het is alles bedrog. Is het nu wel wonder, dat de Heere mij als de grootste doorbrenger *stadskind*¹⁴ heeft gemaakt, een die gedurig mijn eer in mijn schande komt te zoeken?"

Tot zover de oude Christin.

Ik heb haar met een kennis eens een bezoek gebracht, toen zij in die legering verkeerde, dat zij *stadskind* gemaakt was. Zij was verlegen ons te ontvangen. Zij had alles opgeleefd en doorgebracht, wat de Heere haar geschonken had tot haar enige troost in leven en in sterven. Dat was haar diepe klacht. En toen wij een poosje gezeten hadden en een gesprek kregen over de verschillende wegen en gangen van het geloofsleven, die de Heere met Zijn volk houdt, behaagde het de Heere bij haar te komen en haar kinschap weer eens voor haar open te leggen. Het Testament werd weer eens gelicht en de rok, of *het kleeid der gerechtigheid*, dat Hij haar geschonken had als een bewijs en onderpand van de *verkregen erfenis* uit de kruisdood van Jezus Christus, - die de Heere al 30 jaar in Zijn Verbondskist voor haar bewaard had, - werd haar opnieuw aangetrokken, en alles werd weer nieuw. Zij werd als de verloren zoon opnieuw weer gekust en omhelsd en gemijnd van de Vader, maar nu zog onder een grotere mate van liefde, onder het gevoel van een doorbrengend kind, die alles doorgebracht had.

Dat heeft voor ons een blijde dag mogen zijn, en wij mochten er ook nog een proefje van hebben. Hier heeft zij een stondeetje in mogen leven en toen heeft de Heere de rok of het

¹⁴ Een zinspeling op Leviticus 25:29, 30, waar de bezittingen in een stad, na de lossing, eeuwig het eigendom bleven van de bezitter.

kleed weer in de Verbondskist opgeborgen, en is zij verder moeten gaan uitleven, dat *het gebrek*, hetwelk zij overhield, groter was dan haar *bezitting*.

Ik heb een tijd daarna nog eens een bijzondere ontmoeting met haar mogen beleven in gebedsgemeenschap. Wij waren samen en zij lag diep in de klacht van haar gebrekkige heiligmaking of de slechte beantwoording in wederliefde aan de eer en de liefde Gods. Toen wij 's avonds een boterham gegeten hadden en zij vroeg, of ik een dankgebed wilde doen, en ik - die in hetzelfde gebrek deelde als zij, - hier een gebed kreeg onder geloofsgenade en hierin onder gevoel van zielsmart in de voorbedding Christi tot de Vader mocht naderen, begon zij de woorden die ik bad, zó hardop na te zeggen, dat zij nog harder ná ging spreken dan ik, en nochtans was de Heilige Geest zo goed over ons, dat dit geen inbreuk mocht maken in het gebed; en ons de liefde des Vaders in de voorbede van Christus geschonken werd als de bewijzen van de verhoring des gebeds. Wij waren beiden uit de geloofsgemeenschap des gebeds in een geheel andere gemoedsgestalte, dan toen wij *met het danken moesten gaan beginnen*. *O, ik moest daarna zo tegen mijzelf zeggen: wat ontmoet je dit toch weinig in je doorleven*. Want hierin leert Gods volk toch onderscheid tussen bidden en bidde. Waarin voor hen open komt, dat zij met de *gaven* des gebeds niet bij de troon der genade kunnen komen, doch alleen maar met de *genade* des gebeds.

Vandaar, dat Gods volk, die eraan ontdekt en geoefend mag worden, meestentijds lage bidders zijn, omdat zij in de gave des gebeds, ook al gebruiken zij dezelfde woorden, de indrukken missen van hun zielenoden en behoeften. Vandaar, dat Gods volk, als zij in gezelschappen zijn, of op plaatsen, waar een openbaar gebed plaats heeft, ze met elkander in protest kunnen komen, wie het gebed doen moet, omdat, naarmate ieder zijn eigen *leugenbidder* kent, dit voor hem een sluitboom is. Ook is er bij hem groot opzien tegen het gebed, als hij er op opmerkzaam wordt gemaakt, dat het gebed een onmiddellijk spreken met Gods is; en als de indrukken van Zijn alomtegenwoordigheid en alwetendheid en hoogheid, in zijn gemoed mogen komen is zijn bidden een stof voor verootmoediging.

Maar nu beginnen zij over mijn schouders te kijken en te roepen, dat ik nu hetzelfde schrijf, wat ik veelmalen geschreven en waarover ik dikwijls gesproken heb. En van binnen zeggen ze mij, dat ik maar verhaaltjes en vertelseltjes ga schrijven en dat ik het schrijven maar staken moet, want dat de mensen, als ze dit schrijven in handen krijgen, er vreselijk mee zullen gaan spotben. En hieronder gevoel ik een aandrijving om er maar mee aan een eind te komen.

Nochtans is er daaronder ook nog een overbuiging bij mij om enige opmerkingen te schrijven over de wegen en gangen van Gods volk, als zij hun kindergestalte kwijt zijn, of hun eerste liefde hebben verlaten en dan zo open liggen voor zovele strikken van hun ongedode hoogmoed en van de vorst der duisternis om hen tot dwaling te brengen. En die zijn zó veel en zijn zó onderscheiden, dat ik die niet noemen en schrijven kan. Deze komen bijzonder naar voren, als de satan verschijnt als een engel des lichts en hij voor ons *de predikant* wil wezen of worden om ons de weg der zaligheid bescheidenlijk uit te gaan leggen onder de bedrieglijkste leugens.

Ik heb iets geschreven van degenen, die met de bruid *op het bed van zorgeloosheid zijn terechtgekomen*, nadat hun de rok of *het kleed der gerechtigheid* was aangedaan. De meesten komen dan in die gangen *weer onder de dienstbaarheid der wet* om hun

heiligmaking uit de wet te zoeken en te verkrijgen. Hieronder kunnen zij geen enkele zondige verdorvenheid, waarin de besmetting der zonde uitgeleefd wordt, ten onder brengen of doden, omdat de wet die vruchten niet geeft, doch is alleen van die natuur om de zonden openbaar te maken en de misdaden der zonde te veroordelen. Hier doet de vorst der duisternis zijn uiterste best om de ziel te kwellen, te bestrijden, te vervolgen en ze onder de macht van de dienstbaarheid te houden, om ze met de ongedode zonde en de smet te veroordelen en ze dagelijks voor de rechtbank der consciëntie te brengen en daaronder gevangen houden. Nu de gemeenschap met Christus standelijk verloren is, uit welke alleen is vloeiende de *Evangelische Heiligmaking* om de ongedode zonden uit een ongedwongen liefde als zoon en dochter te mishagen en tot de innigste boezemzonde te zeggen: *henen uit*, - zodat men ongedwongen het rechteroog uit kan steken tegen de zonde, of de voet kan afkappen, - nu moeten zij ook de troost der genade missen, tot dien tijd, dat de Heere ze daardoor getuchtigd en gekastijd heeft om ze weer te zijner tijd in Zijn gemeenschap te brengen.

Heiligmaking vereenzelvigd met de heiligmaking

En bij degenen, die in de strikken komen van *de vrijheid des vleses*, komt de vorst der duisternis te prediken, *dat er in hun vlees geen goed woont*. Ook predikt hij wel eens: *dat is die oude ezel, of dat verrotte vlees, dat wordt toch niet bekeerd*. Nu komt hij hun de heiligmaking in dezelfde oefening te prediken als de rechtvaardigmaking. Die hebben zij, zo leert hij en misleidt hij hen, evenzeer in de toerekening, dus die zijn beide in de Borg opgelost. Daar is alles in voldaan; ook de overblijfselen van de zonde van Gods volk heeft Hij aan het kruis genageld en daarvoor vergeving verworven.

O, diepe listen van de vorst der duisternis, waarmede de ziel verkracht wordt. En hiervoor ligt de ziel zo open, omdat onze gehele zondige aard en natuur er heen liggen om de zonde lief te hebben; en omdat dit Bijbels is, zo is de ziel zo spoedig verstrikt. Maar de zaligmakende genade leert ons, dat de heiligmakende genade onder toediening geschonken wordt en in trappen uitgedrukt wordt en dat nog maar ten dele, omdat onze beste werken of onze heiligmaking nog onvolkomen zijn in dit leven. Hieronder wordt ook geleerd, dat de *rechtvaardigmaking* de mens niet verbetert, maar die daad is, welke de zondaar van onder de staat van toorn, schuld en straf onder de staat van genade brengt. Justus Vermeer noemt dit *de eerste grondgenade*.¹⁵ Vandaar dat de ziel, die hierin recht geoefend wordt, hiervan de klacht en de zielssmart moet uitleven, hetwelk hen tot verootmoediging doet brengen en laagste gedachten van zichzelf doet krijgen en onder de oefening van de *Evangelische heiligmaking* nog groter zondaar doet worden, omdat zij vaak de tegenwoordigheid van Christus missende zijn, waarin en waardoor zij alleen hun heiligmaking kunnen beoefenen en dat meer in de hebbelijke genade begeren te betrachten, dan dat zij het in de oefening kunnen beleven.

Hier liggen wat strikken en verzoekingingen en het is een grote genade hierin een weinigje geoefend te mogen worden, namelijk in de strijd tussen vlees en geest, waarin de verst geoefenden toch nog zeer zwak zijn, en waarin vaak open komt, dat de ziel nog zo dom is, omdat hij denkt, dat hij nog zo wijs is. En omgekeerd, dat hij zo wijs is, omdat hij

¹⁵ Justus Vermeer spreekt over de rechtvaardigmaking door het geloof, die op de eerste geloofsdaad - zwakker of sterker - volgt. De zekerheid des geloofs behoort volgens hem bij het welzijn des geloofs. Zie Zondag 7 Heidelberger Catechismus.

meent zo dom te zijn. Die nu in die strik, komt te geloven, dat hij in de strijd tussen vlees en geest uit twee wezens bestaat, namelijk de oude en de nieuwe mens, - waarvan de één al het goede voortbrengt en de andere al het kwaad en die over het kwade van de oude mens geen leedwezen en droefheid des harten komt te beleven onder de smet en kwelling en daden, waarin zijn struikelingen en daden van zijn zonden openbaar worden, - komt hierin zeker te dwalen. Welke dwaling hem verre van de Heere zal afvoeren en hem zeker tot de *vrijheid des vleses* zal afdrijven.

Daartegenover zal, waar de waarachtige bekering begint, vloeiende uit de zaligmakende kennis God en de kennis der zonde, een nieuw, levendig, geestelijk grondbeginsel worden meegedeeld. Deze vernieuwing omvat de gehelen mens en al de vermogens van zijn ziel. Hieronder worden ook de kinderlijke vreze Gods en de zaligmakende kennis Gods, en de zaligmakende kennis der zonde gelijk geboren. De kinderlijke vreze Gods is hierbij de hoofdwortel van de vernieuwing des levens, of het geboren zijn uit God, waaruit de wording van de nieuwe mens bestaat, of de herstelling van het beeld Gods in hen.

En nu waren onze eerste ouders in de schepping met het beeld Gods versierd en waren dus in de staat der rechtheid zonder zonde. Doch vóór de herschepping bevindt de mens zich in een staat van afval van God en dat in een staat van schuld, straf en besmetting. Vandaar, dat de herschepping hier in dit leven niet volkomen is. Nochtans gaat deze over de gehele mens en alle vermogens der ziel en zal zeker tot die volmaaktheid leiden, die in de herschepping ingesloten is. En al is de herschepping in deze ten dele, omdat de smet der zonde nog in en aan blijft kleven, zo is *het kind van God* hier in dit leven niet geheel geestelijk en ook niet geheel vleselijk. Echter zó, dat hij niet uit twee wezens bestaat, waarvan het een ál het goed doet en het ander ál het kwaad. Nee, de kinderlijke vreze Gods, die de hoofdwortel is van *de nieuwe mens des Geestes*, brengt in hem onmiddellijk de vrucht uit de hebbelijke¹⁶ heiligmaking om Gode gelijkvormig te zijn, om in een nieuwe gehoorzaamheid Gode in Zijn geopenbaarde wil en in Zijn wetten te gehoorzamen. Waar de bekering van *de mens* deze vrucht niet medebrengt, mag men die zeker voor bedrog houden. Zoals we reeds vroeger hebben geschreven, neemt de herscheppende genade de schuld en de straf niet weg; nochtans is deze een vrucht van Jezus Christus in Zijn borgtochtelijke bediening. Doch zelfs ná deze weldaad, vóórdát de zondaar schuldvergevende genade krijgt, blijven de vreze Gods en de hebbelijke genade mede onder schuld en straf van de zondaar lijden en blijven met hem onder schuld en straf gebonden. Zodra echter aan de zondaar schuldvergevende genade ten deel valt, waarin hij van schuld en straf ontheven wordt, alsof hij nooit zonde gedaan had, worden nu eerst recht de vreze Gods en de hebbelijke genade in de vrijheid en gemeenschap met God gebracht. Deze komen dan meer tot bewustheid en vrijen uitgang in dezelfde persoon van het nu tot ruimte gekomen kind Gods. Ik wens hier wel begrepen te worden. Ik zeg hier niet, dat de kinderlijke vreze Gods en de hebbelijke genade zelf onder de straf en schuld liggen, doch *in de persoon des zondaars*, waarin zij wonen, en wanneer nu de ziel door de borgtochtelijke bediening van Jezus Christus in de gemeenschap Gods is hersteld, kunnen nu de kinderlijke vreze en de hebbelijke genade, nu ook mede belevende de gemeenschap Gods, zich meer in de liefde Gods in Christus Jezus door de Heilige Geest bewegen en uitlaten.

En ik zeg ook niet, dat de rechtvaardigmaking zélf de vrucht van heiligmaking tweeebrengt, want die gaat over schuld en straf en de schuldgeving wordt hem onder

¹⁶ Hebbelijk = iets wat men heeft in beginsel

toerekening van de gerechtigheid van Jezus Christus geschonken, maar nu vloeit zeker uit de gemeenschap Gods in en door Jezus Christus de innerlijke Evangelische heiligmaking om uit ongedwongen liefde God te dienen in heiligheid des levens, die de ziel hebbelijk in de herschepping werd geschonken. En hierin worden de *drie weldaden van 't verbond der genade* voor de ziel, die erin geoefend mag worden, geopenbaard. Hierin zal de ziel ook leren uitleven, dat hij nog niet geheel heilig en geestelijk is; onder vele aanklagers en zielssmart.

Om nu nog een weinig te beschrijven, waartoe enkelen, - die in bovengenoemde dwaling met hun beschouwing over de oude mens zijn vervallen, - terecht zijn gekomen. De een is hierin nog verder doorgevloeid dan de ander, nadat zij *de Springader des levenden waters* hebben verlaten en zich bakken hebben uitgehouwen, die geen water houden. Waarin openbaar wordt, als wij de Heere gaan verlaten, Hij ons ook zeker gaat verlaten, en wij gereed liggen om tot alle wereldgezindheid te vervallen, en met alles, was ons geschonken is, kwaad gaan doen. In deze ongestalte wordt de ziel veelal meesterlijk om vele zielen niet te gaan behandelen maar mishandelen, en vooral de zielen, die nog in hun bekommerde staat zijn over hun aandeel in Christus Jezus. Ook diegenen, die nog dagelijks een zuchtend, leven hebben over *hun gebrekkige heiligmaking* en daarin nog wel een traan des harten moeten uitstorten. Bij deze laatsten gaat het ook niet meer over hun onverzoende staat.

Ik hoorde eens een oud beproefd en geoefend kind Gods zeggen: *dat heb ik al jaren achter mij liggen, maar het gaat er bij mij om, hoe kom ik dood aan de zonden van mijn eigen zelf, eer en aanzien en aan dat gruwelijke en verderfelijke, dat in mij woont*. Daar heeft de vleselijke vrijheid niet mee te worstelen, omdat die menen in alles te rusten in de toerekening van de Borg, hoewel zij te dier tijd niet het voorwerp zijn om hieruit bediend te worden. Zij hebben twee teksten, die zij veel noemen, en die zijn: "Het kind Gods is volmaakt in Hem", of "Alle dingen zijn geheiligd in Christus Jezus, onze Heere".

En dit heeft er nog al enkelen tot vele struikelingen geleid, en hun een angstig en zwaar ziek- en sterfbed bezorgd, waarvan ik zelf getuige ben geweest. Nochtans was ik verheugd, toen enkelen het op hun ziekbed hebben moeten herroepen, bekennen en bewenen en nog kwamen te herstellen, wat zij nog herstellen konden, éér de dood inkwam. Anderen van hen zijn in een donker afsterven heengegaan en gestorven onder de angst van de grote aanklager. En die grote, alleen wijze Medicijnmeester kan soms voor ons tegenstrijdige wegen en middelen gebruiken, om ons van deze kwaal te genezen.

Ik heb een man gekend, die de Heere in een grote zonde liet vallen, om hem van zijn vleselijke vrijheid te genezen. Toen hij een tijd geleefd had, nadat hij die zonden begaan had, en de bittere vruchten van dezelve moest beleven, gebruikte de Heere een eenvoudig middel om die man te genezen. Hij werd verwond aan zijn hand en bekwam daarbij bloedvergiftiging en wel zó, dat de dood ging spreken en nu moest hij beleven, bij die onverzoende zonde op zijn consciëntie, dat al de weldaden die de Heere hem geschonken had, geen enkele nieuwe misdaad bedekten, en wegnamen. En daarmee is hij in het vreselijke ongenoegen Gods terechtgekomen, dat hij daaronder zelfs met een Job de verworping boven het leven zou verkozen hebben. Maar de Heere is zo goed geweest over hem, dat Hij hem berouw en bekering en daarna van schuld en misdaad nieuwe verzoening en vergeving heeft geschonken. Hij gaf hem zijn kindergestalte weder terug en hierin een plaatsje in Romeinen 15 vers 1 en 2: "Maar wij die sterk zijn, zijn schuldig

de zwakheden der onsterken te dragen en niet ons zelven te behagen. Dat dan een iegelijk van ons zijn naaste behage ten goede tot stichting". Ik ben eens onder het gebed van die man geweest, toen de Heere hem weer in Zijn gunst en gemeenschap hersteld heeft, toen hij onder het bidden in het gevoel van de vergevende liefde de Heere verzocht, *dat zijn voet toch nimmermeer mocht wankelen of uitglijden*. Daarop heeft hij nog enkele jaren mogen leven en heeft dat leven in de gemeenschap mogen behouden tot in zijn dood. Enkele dagen voor zijn dood is hij bij ons afscheid wezen nemen om te gaan sterven.

Ik heb nog een man gekend, en nog al eens op het gezelschap van Gods volk ontmoet, die een zwijgend mens was en nooit sprak. Nu kan een kind Gods onder vele sluitbomen liggen, die hem het spreken beletten, zoals schandekruisen, die ook onderscheiden zijn, daar sommige naar buiten bekend zijn, terwijl andere inwendige kruisen zijn. Zo waren het bij onze man strikken en verzoeken van zijn ongedode zonden en de listen des satans die hem hieronder gevangen hielden. Dit is op het laatst van zijn leven, enkele weken voor zijn dood openbaar geworden. Hij heeft de gang van Simson moeten beleven, die in het begin van zijn geestelijk leven onder de Delila's zonden verkracht is geworden. Evenals Simson heeft hij in de eerste verkrachting er sterk tegen geworsteld, doch men leest, dat zij hem gedurig geperst heeft, om te weten, waarin zijn grote kracht bestond, en tenslotte moest Simson het verliezen en heeft zich geheel bloot gelegd. Nu verloor hij zijn kracht en sterkte van God. En die ezelskinnebak, waarmede hij duizend Filistijnen verslagen had, lag nu buiten zijn bereik. Toen ze hem nu bonden, werd hij gewaar, dat zijn kracht geweken was en nu hadden zij macht om met hem te gaan spotten en hem de ogen uit te steken. O, wat is een kind Gods toch arm en weerloos onder de verzoeken en beproevingen en de listen des satans, als hij zijn kracht en sterkte uit de gemeenschap met God kwijt is geworden! En dat, omdat hij gehoor heeft gegeven aan de lust tot en begeerlijkheid der zonde, die in hem wonen en aan de listige omleidingen des duivels, en nu moet gaan beleven: "De begeerlijkheid volbracht zijnde baart de dood".

Toen ik die man enkele weken voor zijn dood buiten bij zijn woning ontmoette, was hij overstelpt van de liefde Gods in Christus Jezus door de Heilige Geest en begon mij onder de bewening van de schuld van vergevende liefde te zeggen, dat de Heere weer was teruggekomen. En nu ging hij mij verder zeggen: "Wat bent u mij dikwijls tot beschaming geweest op het gezelschap". En toen ik hem zei, dat ik hem nog nooit bemoeilijkt had, zeide hij mij: *nee, daarom mag ik zo vrij tegen u spreken*. Toen is hij op zijn ziekbed gekomen en binnen drie weken gestorven en is die gezegende vrucht van de nieuw verkregen genade hem gegeven. Hierin heeft hij als een Simson meer Filistijnen gedood dan in zijn leven. En wat komt ook hier niet in uit, zoals Gods Woord ons leert: *dat de Heere kastijdt, dien Hij lief heeft en Hij geselt een iegelijk zoon, dien Hij aanneemt. Indien gij de kastijding verdraagt, zo gedraagt God Zich tegen u als zonen; want wat zoon is er, dien de vader niet kastijdt. Maar indien gij zonder kastijding zijt, welke allen zijn deelachtig geworden, zo zijt gij dan bastaarden en niet zonen.* (Hebreeën 12 verzen 6, 7 en 8) Maar dit kan niet nagedaan worden.

Ik heb drie belijdende mensen gekend, en mee beleefd, toen zij op hun ziek- en sterfbed kwamen, dat ze mij onder de angsten der helle en de zwaarste vreze des doods hebben beleden, dat zij nog nooit recht met de zonde gebroken geweest waren en vandaar nu zo'n zwaar ziekbed en doodsbed hadden.

En nu wens ik u de alleen wijze handelingen van die grote Medicijnmeester nog eens te schrijven en welke bittere medicijnen hij gebruikt voor die zielen, die Hij gekleed en versierd heeft om te verhinderden, dat zij op hun schoonheid zouden vertrouwen en daarmede stad en land zouden afreizen om ermede te gaan pronken.

1. Ik heb er nogal enkelen gekend, wie de Heere een ziek lichaam heeft gegeven, waardoor zij hun leven in huis en op het ziekbed hebben moeten doorbrengen, en dat meestal vrouwen, in wie altijd openbaar wordt, dat Eva eerst is verleid geworden en daarna Adam. Een zwakke humeur- of karakterzonde is, *om te heersen en de oppermacht in handen te hebben van het leven*. En hierin heb ik de liefde van de grote Medicijnmeester wel eens mogen opmerken, dat Hij die karakters met die vooraanstaande zonde, hoewel naar de nieuwe mens gekleed en versierd, aan huis heeft gebonden en op het ziekbed neergelegd, om niet met de weldaden des geloofs te gaan pronken en er zielen mee te mishandelen door hun hoogmoed en hun verheffing op de geschonken gaven. Door de tegenslag die God hen heeft opgelegd, heeft Hij hen nu verder geoefend in de staat van de *Evangelische heiligmaking*, om hun ongedoodheid aan de aangeboren vijandschap, onder druk, beproeving en kastijding, te gaan beleven en daaronder hun eigen zwakheid te leren verstaan met alle Bijbelheiligen en daardoor gereinigd en gelouterd te worden van hun ongedode hoogmoed. Met de geschonken genade leerden zij de laagste gedachten van zichzelf te hebben, leerden zichzelf kennen als de grootste zondaar met de meeste gebreken en *een schuldenaar te worden aan vrije genade*, om nu te gaan beoefenen: *Want uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof en dat niet uit u, het is Gods, gave*.

Ook heb ik wel eens opgemerkt, dat de grote Medicijnmeester diezelfde middelen (n.l. een ziekbed en als gevolg daarvan, gekluisterd zijn aan huis of ziekbed) wel eens gebruikt heeft, opdat zij niet te veel van het vergif der zonde, dat in de wereld is, zouden opdrinken en opeten, want dit wordt van Gods volk duur betaald. Hoe meer zij daarvan gebruiken, hoe verder zij van God en Zijn gemeenschap raken en er zeker de ellendige vruchtgevolgen van zullen proeven. Vandaar, dat de oude geoefenden wel eens zeggen: *De Heere houdt Zijn beste huisraad of sieraad van Zijn volk, in huis of op het ziekbed*.

2. Ik heb ook nogal enkele mensen gekend, die, toen zij hun eerste liefde hebben verlaten en hun smaak daardoor verloren zijn van de kracht der waarheid, die in de gemeenschap met de Heere geproefd wordt, *onder vele strikken gekomen zijn van de onderscheiden kerkgenootschappen*. Omdat de mens nergens blinder voor is dan voor zijn eigen gebreken na ontvangen genade, is hij hier zo vatbaar voor, ook omdat de satan hier zo vaak zijn hand in heeft als een engel des lichts en nu wordt hij spoedig overwonnen, in hoofdzaak, omdat hij of zij de rechte smaak kwijt is. Dit geldt in de meeste gevallen de vrouwen, omdat zij dat zwak en dat karakter meedragen, *dat zij eerst verleid zijn*.

Ik heb vrouwen gekend, die op hoge leeftijd gekomen zijn en die bij 4 à 5 kerkgenootschappen zijn aangesloten geweest eer zij van de wereld gegaan zijn. Dat begint gewoonlijk hiermee om te gaan pronken met geschonken genade, waarvan de vruchten geweken zijn. Zij maakten er een winkel van, om de sieraden uit te gaan stallen en te verkopen aan de meestbiedenden. Als zij hiermede nu bij de leraar en diens gemeente aankloppen, worden zij bij de meeste Gereformeerde kerken welkom ontvangen en hoe meer zij hun sieraden kunnen uitstallen en de waarde ervan kunnen zeggen, hoe meer zij

bewonderd worden van leraar en van ouderlingen en van hen, die tot hun kring behoren. Als men nu aangesloten is, krijgt men de hoogste plaats in de kerk, bij leraar en ouderlingen en hun aanhang. Van weerszijden bezoekt men elkander veel. Zij ontvangt veel vrucht onder de prediking van de leraar en dit gaat zij de leraar en de ouderlingen in de gemeente vertellen. En nu weet ik niet wie hieronder het hardste groeit, de winkelierster, de leraar, de ouderlingen, of de gemeente. Dit kan soms nogal 'n heel poosje duren, tot dat de eerste warmte er afgaat en de waarde van de uitgestalde sieraden gaat verminderen. Als er nu na enige tijd niet meer naar gezien wordt en er geen geld meer voor wordt geboden, gaat de verhouding veranderen. Van weerskanten komen de gebreken voor de dag; de leraar predikt niet meer, zoals anders; zij heeft zoveel vrucht niet meer, de leraar met zijn ouderlingen en de gemeente geven dat vertrouwen en waarde niet meer aan haar sieraden, die zij verkoopt, en nu komen der horzelen en draaiwinden. Alles raakt nu in de war en meestentijds volgt er een stroom van verwijten over elkanders gebreken en zo wordt de veel geroemde gemeenschap verbroken.

Ik lees in de werken van Justus Vermeer, dat het meestentijds de vrouwen zijn, die de kerkgemeenschap hebben verbroken en nu komt vaak in deze ieder zijn eigen gebreken en schuld aan zichzelf te vergeven, omdat hij nergens blinder voor is dan voor zijn eigen gebreken. Zo heb ik vrouwen gekend, die hierin 4 of 5 malen verstrikt zijn geweest en in grote ouderdom afgemat en uitgekerkt nog een klein poosje hebben geleefd onder vele aanklagers, die zij hierin hebben opgedaan en die onder de inwachting van Zijn trouwhoudende genade zijn heengegaan.

3. Ik heb ook mannen gekend, die in beginsel dezelfde richting gegaan zijn, toen zij met hun sieraden bij leraar en ouderling terechtgekomen zijn en hierdoor in aansluiting gekomen zijn. Zij werden ten hoogste verwelkomd, en in de bloeiendste omgang met de leraar en de ouderlingen werd er zelfs van gesproken hen te gelegener tijd ouderling te maken, soms was er zelfs sprake van, dat zij leraar zou worden. Maar toen tenslotte, als bij de vrouw, de eerste warmte was geweken, de waardij van de sieraden zeer verminderde en de gebreken van elkander openbaar werden, kwam de Ammonsgestalte aan het licht, dat hij zijn zuster, nadat hij ze verkracht had met méér haat haatte, dan hij ze tevoren had liefgehad. In deze gangen heb ik mannen gekend, die, nadat zij na vele kerkelijke aansluitingen en gedurige afbrekingen, geen ouderling of predikant konden worden, onder gedurige mislukking tenslotte op leeftijd voor zichzelf zijn begonnen en een gebouwtje zagen te krijgen, om zelf te gaan preken en zo nog na enkele jaren hebben bereikt om onder hun kring leraar te worden. Daar zij dit onder heel veel strijd en moeite moeten uitleven, zijn ze hier martelaars onder de toelatende voorzienigheid Gods. Maar omdat zij kinderen zijn, draagt de Heere ze en onderhoudt Hij ze in de vele strijd en kommer, die ermee gepaard gaat.

Nu wens ik nog een gang te noemen van Gods volk, die onderscheiden is van de Bruid en ook van dezulken, die op hun schoonheid zijn gaan vertrouwen. Van dezulken gaat de Heere Zélf heen en trekt Zijn liefde en Zijn vrede en hare vertroosting in, *om hen te doen weten, wat er nog in hun hart is*. Men leest in Psalm 25 : 3:

*Denk aan 't Vaderlijk meêdogen,
Heer' waarop ik biddend pleit;
Milde handen, vriend'lijk ogen,
Zijn bij U van eeuwigheid.*

*Sla de zonden nimmer gá,
Die mijn jonkheid heeft bedreven;
Denk aan mij toch in gená,
Om Uw goedheid eer te geven.*

En nu zegt Rutherford: *niemand denke, dat de Psalmdichter geen vergeving van zonden kende, toen hij dezen Psalm schreef.* Doch hier kwamen de zonden van zijn jonkheid weer voor zijn aandacht en kwamen weer als de doden uit hun graven naar boven. Dit is ook een van de gangen van de alleen wijzen Medicijnmeester om hen te doen zien en te leren verstaan, *wat er nog in hun hart is*, om ze hierin te oefenen en ze te leren strijden tegen de driehoofdige vijand: hun eigen verdorven aard en natuur, de vorst der duisternis en een verleidende wereld, die in het boze ligt. Waarin beleefd wordt, *dat de bruiloftskinderen niet kunnen treuren, zolang de Bruidegom bij hen is, doch dat de dagen zullen komen, dat de Bruidegom van hen zal weggenomen worden en dan zullen zij vasten.* En als zij dan begeren om een der dagen de Zoon des Mensen te zien, zullen zij Hem niet zien. Dan komen de doden weder uit hun graven op, dat zijn de zonden, die ze zo hartelijk mishaaagd en beweend hebben en welke de Heere hun in het medeweten hunner consciëntie vergeven had. Deze zonden, nu teruggekomen zijnde, doen hen wankelen als een dronken man op een slibberige weg en het moet met veel strijd en kommer beleefd worden, om hierin te leren beoefenen, dat dit met genade en een verzoende consciëntie gepaard kan gaan.

Ik wens hier W. Huntington in een gedeelte van een klein boekje te laten spreken:

"Maar ik zal u een weinig raad geven en u meedelen, wat u meer of minder in de loop van uw pelgrimsreis overkomen zal. Gij zijt nu in het bankethuis in volmaakte vriendschap en zoete gemeenschap met de Allerliefste en Zijn stem zegt op zulke tijden tot ons: *eet vrienden, drinkt en wordt dronken, o liefste.* Dit is de taal van de hemelse Bruidegom in de dagen Zijner bruiloft op de dag der vreugde Zijns harten. Maar aanschouw en zie, wat is het, dat boven het hoofd hangt? De liefde is Zijn banier over mij, in waarheid. Want een banier is een oorlogsteken en de Sulamith is *als een rei van, twee heiren.* In de tijd zult ge leren, wat dit betekent. De nieuwe wijn, waarvan gesproken wordt op de bruiloftsdag wordt gewoonlijk overvloedig uitgegoten. Maar de tijd zal komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen worden en in die dagen zullen zij vasten. Daar zullen dagen komen, wanneer gij zult begeren één der dagen van de Zoon des Mensen te zien, en gij zult dien niet zien. De dagen der spening zijn treurdagen voor de kleine erfgenamen der belofte en dagen van afwezigheid en geestelijke verlating zijn niet minder treurig voor een huisvrouw der jeugd. Maar de God Israëls, de Verlosser is in waarheid een God, Die Zich verborgen houdt en als Hij dit doet, wie kan Hem dan aanschouwen? Op deze tijd zijn Zijn wonderen in het land verduisterd en Zijn geboden verborgen. Dan vloeien de heuvelen van Juda, noch van wijn, noch van melk. De wijsheid weigert bij ons te vernachten, of zelfs met ons te spreken. Wij zoeken haar, maar zij is niet te vinden. Wij roepen haar, doch zij geeft geen antwoord. Als wij omhoog zien, geeft het ons smart; zien wij op de vorige maanden, dan gaat dit met kweuling gepaard. Van alle aardse vermaken zijn wij uitgedreven, gespeend en geheel verdiept in Goddelijke en hemelse waarheden; en nu zijn wij dood aan de eerste en beroofd van de andere. Maar het geloof moet beproefd worden. De tegenpartij begroet ons met het, oude gezegde: *Waar is nu uw God?* De oude mens, van wie wij dachten, dat hij gekruist, dood en begraven en voor altijd heengegaan was,

staat weder op in een nog ergere gedaante dan in Samuëls mantel, want hij verschijnt in *zeven hoofden en tien hoornen* en al zijn leden worden veel duidelijker en klaarder gezien, dan ooit tevoren, en, indien mogelijk, ook afschuwelijker. Alle zijn ze tegen het rijk der genade met de satan aan het hoofd; een ware afbeelding van de Gog en Magog met hun legers de legerplaats der heiligen omringende. En, wat het ergste is, Jezus is er niet te vinden.

Doch wij moeten dezen strijd in de wildernis kennen, eer wij in de kracht des Geestes wederkeren, opdat ons zoonschap in ons bevestigd moge worden en wij door gezegende ondervinding mogen leren, dat Zijn genade ons genoeg is. In deze proeftijden zal iedere bete, die met mogelijkheid vlees en bloed bevredigen kan, aan de haak des satans gehangen worden en al onze vorige lievelingszonden zullen aan onze ogen voorgesteld worden. Ook wordt onze natuurlijke vijandschap en opstand van ons hart in geen kleine mate opgewekt, hetwelk voor een Godverzoende ziel een vreemde zaak schijnt te zijn. Dit is evenwel de tijd voor een gelovige om zich als een man te gedragen, om volstandig in het gebed te zijn, ofschoon er geen antwoord komt, om vlijtig in het gebruik der middelen te zijn, ofschoon er niets gewonnen wordt, om veel in het verborgen te verkeren, ofschoon men daar in 't slechtste gezelschap komt. Hem voortdurend te zoeken, ofschoon het vergeefse arbeid schijnt om te lezen en ofschoon alles schijnt tegen te lopen, daar op Zijn hand te wachten, ofschoon, wij onze tekenen ten goede niet zien. Wanneer wij deze vuurproef doorstaan hebben, komt het geloof er kostelijker dan goud uit te voorschijn; wij zien onze weg dan klaarder en onze voet komt op een effener baan te staan."

Deze gangen noemt de geoefende Huntington ook in zijn boekje: *"Het kind der vrijheid in wettische dienstbaarheid."*¹⁷ Waarin voor de geoefende lezer naar voren komt, dat de oude, onbekeerde kolendrager in de bekeerden kolendrager spreekt, waar zijn onbekeerd leven in beleefd wordt. O, hoe gebruikt die alleen wijze Medicijnmeester ook hier weer die medicijnen, die de mens aanklevend blijven aanhangen, om hem te genezen van zijn hoogmoed, eer en aanzien, die hij uit geschonken genade is deelachtig geworden, om voortdurend de laagste gedachten van zichzelf te hebben en dit alle dagen des levens te leren beoefenen.

Ook wordt de ziel hierdoor geoefend in de strijd tegen de driehoofdige vijand, waarin hij dagelijks de Koning der Kerk leert aanbidden, en Hem leert nodig hebben in dezen strijd, als die grote Voorbidder van Gods Huis, Die dagelijks voor het aangezicht des Vaders voor hunne zwakheden bidt, daar Hij uit Zijn borgtochtelijke gerechtigheid een recht verkregen heeft bij de Vader van een altijd durende verhoring in Zijn onuitsprekelijke zuchtingen voor alle verdrukkingen, beproevingen en zwakheden, waaraan Zijn volk onderworpen is.

En nu ken ik ook zielen, die niet onmiddellijk in die toestand terechtkomen, dat de vorige zonden weer uit de graven opkomen, maar die, wanneer de Heere Zijn liefde en gemeenschap onttrekt onder zware slagen en verzoekingingen des satans komen. Ik heb nog een oude man gekend, die in het laatst van zijn leven veel in deze toestand heeft verkeerd en daaronder is geoefend geworden. De hoofdzonde van deze man in zijn onbekeerden staat was vechten en stropen en wegens zijn onverschrokken goddeloosheid was hij een

¹⁷ Preek over Galaten 5:1

gevreest mens, doch de Heere heeft heen krachtadig willen bekeren. Toen het de tijd der minne voor hem was, dat God Zijn recht ging handhaven en hem hieronder de verdoemelijke kracht der zonde op zijn consciëntie legde en dat onder een gevoel van een toegerekend oordeel, kwam hij dit onder doodsbanden te beleven; hij moest sterven en kon niet sterven en God ontmoeten. Zijn lichamelijke strijd werd hieronder zó zwaar, dat zijn vrouw de hulp van een arts heeft ingeroepen, die hem 's avonds bloed heeft afgetapt om zijn lichaam te verzwakken.

Doch de andere morgen kwam de Heere over om zijn ziel te redden, en hierbij daalde zoveel liefde des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes in zijn ziel, dat hij als het ware uitzinnig van liefde werd, waaruit hij nog al enkele jaren heeft mogen leven met korte onderbrekingen.

- Toen nu de Heere Zijn liefde en vrede, die alle verstand te boven gaat, ging inhouden, kwam de satan hem overvallen als een engel des lichts en plaatste hem bij een klein binnenwater. Daar sprak hij tot hem: *Indien u een kind Gods bent, moet u zo goed over de zee kunnen wandelen als Petrus en als u dit niet kunt, bent u geen kind Gods.* Omdat hij nog een kind was in de geoefendheid in hetgeen hij ontvangen had, en daaruit niet verstond, of het de satan was of de Heilige Geest, ging hij het water in, maar zonk spoedig naar beneden en zijn pet dreef op het water.
- Toen hij uit het water opgeklommen was, kwam de satan met andere strikken. Hij moest toen al de *feestdagen* in orde kunnen opzeggen, en wat ze betekenden, en als hij dit niet kon, was hij geen kind Gods.
- Dan moest hij weer werkzaamheden doen, die onmogelijk uit te voeren waren en hieronder heeft hij tot in zijn ouderdom veel moeten lijden. Doch de Heere heeft hem op een kennelijke en krachtadige wijze willen helpen en verlossen en dit is hem een grote steun geweest en een vrijmoedigheid tot in zijn dood, toen nog zijn kindschap is verzegeld in de Godheid van de Heilige Geest.

Ook heb ik zielen gekend, die daardoor veel hebben moeten lijden, dat het ongedode ongelooft hen vaak onder de grootste verdenkingen heeft gebracht, zodat soms hun natuurlijke vermogens gekrenkt werden. Waaronder nog een man was, van wie men geloven kon, dat de zaligmakende vreze in hem was, die nog in het krankzinnigengesticht is terechtgekomen en daar is gestorven.

Om hierin nu te leren opmerken, dat er *verzekerde bekommerden* onder Gods volk zijn, levende onder de menigvuldige bestrijdingen van de driehoofdige vijand, die niet verder kunnen komen dan de Apostel Paulus, die met zijn bewust aandeel een zuchtend mens is gebleven met de doorn in zijn vlees, of de engel des satans, die hem met vuisten sloeg; ook met de wet der zonde, die in hem was en streed met de wet zijns gemoeds en hem deed zuchten: *Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam der zonde en des doods?* Al kon hij nu zeggen: *Ik dank God door Jezus Christus mijn Heere*, - dat dit zijn enige troost was in leven en sterven, - de wet der zonde en des doods werd hierdoor niet uit hem weggenomen, en evenmin de scherpe doorn in zijn vlees, of de engel des satans, die hem met vuisten sloeg; die heeft hij in moeten leven tot aan zijn dood toe. Hierdoor werd hij geoefend om een gedurig *zaligmakend wantrouwen des geloofs*¹⁸ te beoefenen aan zijn eigen kracht en sterkte, opdat de kracht van Christus voortdurend in zijn

¹⁸ Een gelovig wantrouwen aan alles wat van zichzelf is, en niet alleen de belijdenis daarvan.

zwakheid geschonken mocht worden. Dit is ook zijn eigen uitlegging, opdat God aan Zijn eer zou komen en hij voortdurend de laagste gedachten van zichzelf zou hebben en leren behouden al de dagen van zijn leven.

En om nu nog een weinigje te schrijven van de voordelen van een bekommerde verzekerde, waarvan Bunyan op een plaats¹⁹ in zijn geschrift uitdrukt, *dat hij liever aanklevend geloof beoefende dan verzekerd geloof, omdat hij met aanklevend geloof bij de Heere bleef en met verzekerd geloof voortdurend van de Heere afging*. Dit zal onder het geoefende volk Gods zeker met *ja* beantwoord worden.

Ik heb een recht bekommerde vrouw in mijn leven gekend, die in de eerste bekommring over haar eigen zonde mocht bekommerd zijn. Er zijn mensen, die meestal in de eerste tijd nachtdiscipelen zijn, die vanwege heilige schaamte over hun begane zonden de eenzaamheid zoeken. Men vindt die dan op eenzame plekken op een zolder of in een loods of in een kelder om hun ellende en rampzaligheid te bewenen. Als ze daar dan vandaan komen en bij hun huisgenoten terugkeren wissen zij vaak de tranen van hun ogen af onder zondige vrees en mensenvrees en onder bestrijdingen, dat zulk een groot zondaar of zondares toch niet bekeerd kan worden. Van binnen dragen zij die *afrader*²⁰ mee, die hun met alle bezwaren tegenkomt en hen aanzet het maar te staken, omdat daar zoveel schande en oneer aan verbonden is. Dat die en die, welke zij gekend hebben, het ook in de steek hebben gelaten; dat ze verwarring in het gezin brengen en in de samenleving met man en kinderen; en dergelijke bezwaren worden in een hele reeks voor hen gelegd. Maar nu is er ook een *Aanrader*²¹ bij een recht bekommerde, en die helpt hen door die bende van bezwaren heen, werkende in hen ook een heilbegeerte om nog zalig te kunnen worden en ook een lust om die middelen te zoeken, waardoor zij nog zalig zouden kunnen worden. Zij gaan Gods volk liefhebben, maar zij durven bij die mensen niet over de dorpel te stappen om in huis te gaan, want zij zien de mensen als heiligen aan en zichzelf als onheiligen, zodat zij dat niet durven.

Die vrouw, die ik gekend heb, welke in de gestalte, die ik beschreven heb, leefde, waagde het op een winteravond in een klompenschuurtje te kruipen, hetwelk voor de ingang van de huisdeur gemaakt was, waar gezelschap van Gods volk samenkwam, om af te luisteren, of ook zij nog zalig zou kunnen worden. Want de rechte bekommring gevoelt zich in zo veel grote gebreken, dat zij vreest bekend te worden, terwijl een *oprecht bekommerde* zich niet bij de oprecht bekommerde durft te rekenen of te vergelijken. Die nu bij genade in deze gestalte mogen verkeren, verkeren daaronder in de grootste nood en behoefte nog zalig te mogen worden, daar zij onder bidden, zuchten en lamenteren hun zonden mogen uitleven en dit zeker met een heil-zoeken gepaard gaat, waaronder zij niet bekeerder maar nog onbekeerder worden. Die ernst om zalig te worden geeft hun geen rust, tot zij zover in de kennis van hun ongeluk gebracht worden, dat zij gaan vragen, *of er nog een middel is om die welverdiende straf te mogen ontgaan en wederom zalig te kunnen worden*.

Dit is ook aan deze vrouw bekend gemaakt mogen worden in de *openbaring van het Evangelie*, waarin zij alles, wat zij nodig had voor leven en sterven in die *Persoon des*

¹⁹ Vindplaats van dit citaat onbekend

²⁰ de duivel

²¹ de Heilige Geest

Zoons Gods in Zijn gezegende Borgwording kreeg te zien. Hetwelk haar zóveel moed en sterkte gaf, alsof zij het als het ware reeds in haar bezit had. In deze gestalte is zij in een lichamelijke ziekte gekomen, en moest zij een zware operatie ondergaan. Maar de Heere gaf haar zoveel geloofssterkte om op Zijn Almacht te zien, ondersteunde en hielp haar krachtdadig en vervulde haar mond zó met lofuitingen, dat zij openlijk op de ziekenzaal de eer en de goedheid Gods gepredikt heeft. En verder heeft de Heere ze met een zwak lichaam laten leven en daardoor dicht bij Hem willen houden in een dagelijkse aankleving des levens onder de verdrukking. Hierin werd haar zo veel ondersteuning en helpende genade geschonken, waardoor zij zó eigen aan de Heere is mogen worden, dat, toen de dood kwam, haar als een *bekommerde verzekerde* een ruime ingang in de hemel is verleend.

En nu blijven de meeste bekommerden in de vruchten, die gepaard gaan met de ware bekering, vastzitten en gaan daarop rusten, omdat die hen aanwezen, dat zij op de weg der zaligheid wandelen. Met dezen komt de Heere wel eens harde wegen te houden, om ze hiervan af te brengen.

Ik heb een vrouw gekend, die zoveel in de Heere Jezus Christus gezien heeft en in al Zijn heilsgoederen, en dat in de staat harer bekommering en wanhoop om zalig te worden, dat zij op een keer tegen mij zei: al moest ik over de bodem van het Spui heenkruipen, als ik Hem omhelzen mocht, ik zou het doen. (Het Spui is een zijtak van het Hollands Diep en scheidt het eiland Voorne en Putten van de Hoekse Waard). Die vrouw is deze gestalte kwijt geworden, en heeft die elf jaar moeten missen. Toen zij op een zondagavond naar bed zou gaan, werd zij erbij bepaald, waarin zij leefde. Zij begon toen bitterlijk te wenen voor het aangezicht des Heeren en kwam in een diepe klacht de Heere af te vragen, of het alles bedrog was geweest, wat de Heere jaren geleden aan haar gedaan had. Zij kwam daarbij af te smeken, of de Heere nog eens terug mocht komen en haar wilde bekeren, terwijl zij nog leefde en nog in het heden der genade verkeerde.

Des middags na dezen Zondag liet de Heere een zoontje van 6 jaren door de tram aan stukken rijden en werden de stukken van haar zoontje in een laken bij haar thuisgebracht. Toen kwam zij in een bittere zielssmart voor de Heere en riep uit: *Heere, zó heb ik het niet bedoeld om zó terug te komen*. En dit middel heeft de Heere voor haar willen gebruiken om ze tot een nadere daad des geloofs te brengen. Waar weer in uitkomt, dat die grote Medicijnmeester soms bittere medicijnen gebruikt tot genezing van Zijn kinderen.

En hier eindig ik met mijn overdenkingen, die ik de laatste weken overdacht heb achter het invalidenwagentje van mijn jongste zoon, die een zenuwpatiënt is, waar ik dagelijks enkele uren mee uitrijd. Soms had ik deze overdenkingen ook in mijn huis, soms ook op mijn bed.

Naar aanleiding van uw briefje aan C. de Vries, waarin voorkwam, dat ik nog niet geantwoord had op de vraag van E. Bosch over de uitdrukking voorkomende in *het naschrift op het overlijden van C. Boone*.

Dat God de Vader al de zonden van Zijn uitverkorenen als parels aan de kroon van Christus Jezus' verdiensten heeft gehangen, wil ik hier nog even aanstippen, dat de reden van het uitblijven van mijn antwoord haar grond vond in de hoop, dat de Heere Zelf dat raadsel eens voor hem ontraadselen mocht, Die dit alleen maar kan. Zelf heb ik in mijn

leven van 20 en 30 jaren geleden oefeningen en uitdrukkingen van des Heeren volk gehoord, die ik nu eerst versta en die ik in het schrijven van E. Bosch ontmoet heb, hoewel zijn meningen in dezelve Bijbels waren.

Ik heb deze overdenkingen in dit schrijven in zeer veel zwakheid neergeschreven. Ik heb daarin een weinigje willen doen uitkomen dat al wat Goddelijk is, wonderlijk is en al wat wonderlijk is, ook Goddelijk is, in de besturing en regering over Zijn volk, beide over de gangen huns levens in de natuur en in de genade. En wie er ooit toe mocht verwaardigd worden, ingeleid te worden in de kennis van de Drie-enige God, zal het van mij verstaan, *dat ik wel eens in die kennis en liefde weggezonden ben, zodat ik niet anders dacht, dan dat mijn lichaam onder de krachtadige bediening des Heiligen Geestes bezweken zou zijn.*

Toen ik mocht bedenken, hoe de Eerste Persoon ons voorkomt als de beginnende Oorzaak van de zaligheid ook wel genoemd de Fonteinooorzaak, en wel eens de liefde mocht proeven en smaken, die Hem bewogen heeft om uit dat kwaad, - waarin wij uit 't hoogste goed waren neergestort en dat om eigen zonde, waarin de mens weerloos stond, - die gevallen mens te redden uit de staat van zijn rampzaligheid. Dat er nu door de Eersten Persoon, Die ons goed en recht gemaakt heeft, een Weg is bedacht en verordend, dat Hij, met eerbied gesproken, God is kunnen blijven, - en niet in strijd met Zijn geschonden deugden - nog een erfenis heeft willen verkiezen, om die weer in Zijn gunst en gemeenschap op te nemen en het verloren beeld in hen te herstellen en dat boven begrip van engelen en mensen. En dat in de Zoon Zijner eeuwige liefde, de Tweeden Adam, Die de voorwaarde heeft vervuld uit het verdrag van de eeuwigen vrederaad, om al de uitverkorenen des Vaders door Zijn borgtochtelijk werk, in de gangen Zijner vernedering en in Zijn lijdelijke en dadelijke gerechtigheid te verzoenen, te reinigen en te heiligen en het verloren beeld in hen te herstellen, om daardoor tevens al de geschonden deugden Gods weer te herstellen en te verheerlijken; hetwelk Adam, in de staat der rechtheid gebleven zijnde, niet in die mate had kunnen doen. Want, indien het eerste verbond onberispelijk ware geweest, zo zou voor het tweede geen plaats gezocht zijn geweest. (Hebreeën 8 vers 7)

In de meditatie over de borgtochtelijke werken van Christus heb ik mogen inzien, dat de Vader is verheerlijkt door de Zoon, en de Zoon is verheerlijkt door de Vader, omdat de Zoon in Zijn borgtochtelijk werk de eer Gods heeft hersteld en alle zonden, die in strijd waren met de deugden Gods, weer heeft opgeluisterd tot de ere Gods. Waar die uitdrukking uit voorkomt: *als parels gehecht aan de Kroon van Christus Jezus.*

En hier gelden Paulus' woorden in Romeinen 8 vers 33: *Wie zal beschuldigingen inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het Die rechtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt. Christus is het, Die gestorven is, ja dat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt.*

En nu blijven de zonden Godonterend en verdoemelijk voor allen die verloren gaan. Rom. 9 vers 19: *Gij zult dan tot Mij zeggen: wat klaagt hij dan nog? want wie heeft Zijn wil wederstaan? Maar toch, o mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengene, die het gemaakt heeft, zeggen: waarom hebt gij mij also gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken,*

het ene vat ter ere en het andere ter onere? En of God willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toebereid; en opdat Hij zoude bekend maken de rijkdom Zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid?

Aan de weduwe F. van de Berg en kinderen:

Ik wens ter gelegener tijd, zo de Heere wil en ik leef, dit schrijven aan uw adres te zenden. Wilt u het dan verder aan E. Bosch zenden en mij de ontvangst berichten?

Groetend, van en aan allen P. KLEIN, echtgenote en kinderen

*Hij doet de storm bedaren
De golven zwijgen stil,
Nu rijst de vreugd, de baren
Zijn effen op Gods wil.
Nu wijkt verslagenheid,
Na zoveel angstig slaven,
Daar God hen veilig leidt
In hun begeerde haven.*

Het einde voor Gods volk van dit strijdend leven.